

**YENİLENEN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA (2018)
YER ALAN GİRİŞİMCİLİK BECERİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE
GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Saadet BUDAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Prof. Dr. FARUK KAYA

AĞRI-2019

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER VE TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Saadet BUDAK

YENİLENEN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM
PROGRAMLARINDA (2018) YER ALAN GİRİŞİMCİLİK
BECERİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Faruk KAYA

AĞRI-2019

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi“ adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Δ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tarih ve İmza
Saadet BUDAK

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Faruk KAYA danışmanlığında, Saadet BUDAK tarafından hazırlanan bu çalışma 11.10.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Faruk KAYA

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğrt. Üyesi M. Yüncel LİZANLIOĞLU

İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğrt. Üyesi Dost POLAT

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../201... tarih ve / nolu kararı ile onaylanmıştır.

.... / /

Doç. Dr. Alperen KAYSERİLİ
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.2. Problem Cümlesi.....	4
1.3. Araştırmanın Amacı.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1. 5. Varsayımlar.....	6
1. 6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2. 1. Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1.1.Girişimciliğin Tanımı.....	8
2.1.2. Girişimcilik ile ilgili Temel Kavramla.....	9
2.1.3. Girişimci Bireylerin Temel Özellikleri.....	11
2.2.EĞİTİM PROGRAMLARI.....	15
2. 2. 1. Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2018).....	15

2. 2. 2. Yenilenen SBÖP' da Girişimcilik Becerisi.....	16
2. 2. 3. Öğretim ve Eğitim Programı Geliştirmede Öğretmenlerin Rolü.....	25
2. 3. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	26
2. 3. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	27
2. 3. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar.....	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	35
MATERYAL VE YÖNTEM	35
3. 1. Araştırmanın Modeli (Yöntemi).....	35
3. 2. Örneklem.....	35
3. 3. Verilerin Toplanması.....	37
3. 4. Verilerin Analizi.....	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	39
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	41
4. 4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	42
4. 5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	43
4. 6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
4. 7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
4. 8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	46
4. 9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
4. 10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	50
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	50
5. 1. Sonuç ve Tartışma.....	50
5.2. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler.....	53

KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	64
Ek 1: Görüşme Formu Soruları.....	64
Ek 2: Tez Görüşme Formu Uygulama İzin Yazısı.....	66
ÖZGEÇMİŞ.....	67

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YENİLENEN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ (2018) GİRİŞİMCİLİK BECERİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Saadet BUDAK

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Faruk KAYA

2019, 82 sayfa+ XI

Bu araştırmanın amacı, yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programları' ndaki (2018) girişimcilik becerisinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesidir. Bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen 10 tane açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme yöntemlerinden temel nitel yöntem türü uygulanmıştır. Araştırma grubunu 2019/2020 eğitim öğretim yılında Adana Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda görev yapan 30 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubuna, görüşme formları uygulanırken. hem eğitim öğretimin aksamaması hem de zaman sıkıntısı yaşamamaları için, gönüllülük esasına dayalı olarak uygun bir zaman belirlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi tekniklerinden betimsel analiz ve içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Sorulara verilen cevaplara göre uygun kodlamalar yapılmıştır. Benzer ve farklı kodlamalar kendi aralarında kategorize edilip temalar belirlenerek, frekans ve yüzde değerleri oluşturulmuştur. SBÖP, içerik analizi tekniği ile amaç, kazanım, beceri ve değerler açısından incelenmiştir. Araştırma sonunda çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin SBÖP' te yer alan girişimcilik becerilerine yönelik kazanım ve etkinliklerin yetersiz, içerik olarak yüzeysel olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenme-öğretme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarının uygulanabilirliği açısından kısmen olumsuz düşünürlerken, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun etkinlikler bakımından olumlu görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Girişimcilik, Beceri.

ABSTRACT

MASTER THESIS

EVALUATION OF ENTREPRENEURSHIP SKILLS IN REVAMPED SOCIAL STUDIES CURRICULUM IN SECONDARY SCHOOLS (2018) ACCORDING TO TEACHER VIEWS

Saadet BUDAK

Thesis Advisor: Prof. Dr. Faruk KAYA

2019, 82 page+ XI

The aim of this research is to evaluate entrepreneurship skills in revamped social studies teaching programs in secondary schools (2018) based on teachers' views. This study is qualitative research. As a data collection tool, an interview form including 10 open-ended questions developed by the researcher was used. The purpose method type was applied from the interview methods. The research group consists of 30 Social Studies teachers working in secondary schools under Adana Directorate of National Education in the 2019/2020 academic year. The criteria sampling method, which is one of the sampling methods, was used in the selection of the teachers whose opinions were applied. While applying interview forms to the workgroup, an appropriate time has been set on a voluntary basis so that both education and training would not be disrupted, and they would not have time problems. Descriptive analysis techniques -one of the qualitative research method were used in the research. Appropriate coding was made according to the answers given to the questions. Similar and different encodings were categorized among themselves; themes were determined, frequency and percentage values were formed.

At the end of the research, according to the teachers who took part in the workgroup, entrepreneurial skills and acquisition of the activities are insufficient, content is superficial, applicability of learning-teaching process and measurement and evaluation dimensions are partly negative, but they view it positively in terms of activities suitable for the use of different teaching methods and techniques.

Keywords: Social Studies Curriculum, Social Studies Education, Entrepreneurship, Skills

ÖNSÖZ

Eğitim, öğrencilere günümüzde ihtiyaç duyulan temel becerileri kazandırmak için önemli bir araçtır. Bu bağlamda özellikle teknolojik ve ekonomik alanda gelişmiş dünyada öğretim programlarının temel kazanımları arasında beceriler de bulunmaktadır. Bu beceriler arasında girişimcilik, düşünme becerisi, problem çözme ve iletişim becerileri öne çıkmaktadır. Hangi öğretim alanı olursa olsun öğretmenlerin eğitimin beceri kazandırmadaki önemi çok büyüktür.

Eğitim programları, yaratıcı bireylerin uygarlığa katkılarını, insanların farklı alanlardaki problemlerini belirleyip çözme konusunda ortaya koydukları üstün başarıları dile getirmeleri ve öğrencilerde yaratıcılık bilincinin oluşmasına katkı sağlamalıdır. Bu bağlamda eğitim kurumları, uyguladıkları öğretim programları yoluyla öğrencilere temel becerileri öğretmelidirler.

Ülkemizde ve Dünya’da eğitimde kaliteyi ve verimliliği arttırmak amacıyla uygulanan eğitim programlarının sürekli gözden geçirilip, bireylerin ve toplumların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Buna paralel olarak eğitim programlarını geliştirmeye yönelik etkinliklerde, okullarda programların uygulayan ve değerlendiren öğretmenlerin görüşlerine başvurulması son derece önemlidir. Okullarımızda uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının amacı ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varan, millî ve manevi değerleri önemseyen, evrensel değerlere duyarlılık gösteren bireyler yetiştirmenin yanında; araştırma ve sorgulamayı seven, kendi kendine yetebilen, bir problem ile karşılaştığında onu çözebilme yeteneğine sahip olan, yenilikçi, yaratıcı, girişimcilik özelliklerine sahip bireyler yetiştirmektir.

Bu çalışmamızda yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) yer alan girişimcilik becerilerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirme amaçlandı. Öğretmen görüşlerinin, geleceğe dönük eğitim programları çalışmalarında önemli katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Hayatımın her aşamasında olduğu gibi tez sürecinde de bana gösterdikleri sonsuz sabır ve anlayıştan dolayı çok değerli aileme, engin bilgi ve deneyimleri ile her konuda bana rehberlik edip, sonsuz sabır gösteren, güler yüzünü esirgemeyen çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Sayın Faruk Kaya’ya, çalışmamın başından

sonuna kadar her konuda desteğine ihtiyaç duyduğum, tez aşamasında engin bilgileriyle sürekli rehberlik eden kıymetli hocalarım Dr. Öğretim Üyesi Sayın Suat POLAT ve Dr. Öğretim Üyesi Sayın Davut GÜREL' e, minicik bir o kadar da kocaman yürekleri ile tezimi bitirmemi en az benim kadar isteyen ve benim için dua eden Ağrı/Diyadin ve Adana/Ceyhan'daki çok sevdiğim öğrencilerime, görüşme formlarının uygulanmasında bana desteklerini esirgemeyen yüreği kocaman arkadaşlarım Şenay KOCADAĞ ve Aymelek GÜRGÖZ' e, evraklarımın enstitüye ulaştırma aşamasında ve her umutsuzluğa kapıldığımda beni yüreklendirip motive eden canım arkadaşlarım Ceylan TÜRK, Büşra POLAT ve Selma EMİNOĞLU' na, tez süreci boyunca bana uygun çalışma ortamı hazırlayan değerli okul müdürüm Sayın İbrahim ULAŞ' a ve desteklerini hep yanı başımda hissettiğim çalışma arkadaşlarıma, dostlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Ağrı-2019

Saadet BUDAK

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

%	: Yüzde
Akt.	: Aktaran
bk.	: Bakınız
f	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SBÖP	: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

TABLORAR DİZİNİ

Tablo 2. 1. Girişimcilik ile ilgili temel kavramlar	11
Tablo 2. 2. Girişimci Bireylerin Genel Özellikleri	13
Tablo 2. 3. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Amaçlar	16
Tablo 2. 4. 5. Sınıf Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kazanımlar	17
Tablo 2. 5. 6. Sınıf Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kazanımlar	18
Tablo 2. 6. 7. Sınıf Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kazanımlar	19
Tablo 2. 7. Öğrenme Alanları Girişimcilik Becerisi İlişkisi	20
Tablo 2. 8. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kavramlar	23
Tablo 2. 9. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Beceriler	24
Tablo 2.10. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Değerler	24
Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Bilgileri	36
Tablo 4.1. Katılımcıların Girişimcilik Hakkında Görüşlerine İlişkin Veriler	39
Tablo 4. 2. GirişimcilikBecerisi İle İlgili Etkinliklerin Öğretmen Bilgi Becerilerine Uyumlu mudur Sorusuna İlişkin Veriler	41
Tablo 4. 3. Girişimcilik Becerisine Yönelik Kazanımların Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Veriler	42
Tablo 4. 4. Girişimcilik Becerilerine Yönelik Etkinliklerin Öğrencileri İçsel Motive Ediyor mu ve Derse Katılımlarını Sağlıyor mu Sorusuna İlişkin Veriler	45
Tablo 4. 5. Girişimcilik Becerisine Yönelik Kazanımların, Fırsat Eşitliğine İlişkin Veriler	43
Tablo 4. 6. Ölçme Değerlendirme Tekniklerinin, Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerini Ölçebilecek Nitelikte midir Sorusuna İlişkin Veriler	44
Tablo 4. 7. Girişimcilik Becerisinin, Günlük Yaşantıları Destekleyip Becerilerin Kalıcılığı Sağladığını Düşünüyor musunuz Sorusuna İlişkin Veriler	45
Tablo 4. 8. Girişimcilik Etkinlikleri, Farklı Öğretim Yöntem ve Tekniklerin Kullanımına Uygun mudur Sorununa İlişkin Veriler	46
Tablo 4. 9. Girişimcilik Becerisinin Öğrencilere Meslek Seçiminde Katkı Sağlıyor mu Sorusuna İlişkin Veriler	47
Tablo 4. 10. MEB’ in ‘‘Okul Dışarıda ‘‘ Projesi Kapsamında, Girişimcilik Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Yapılan Etkinlik Verileri	48

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde, araştırmaya genel bir giriş yapılmış, problem durumu tespit edilmiş, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi belirtilmiş, varsayımlarda bulunulmuş, araştırmanın sınırlılıkları belirtilmiş ve genel tanımlara yer verilmiştir.

1. GİRİŞ

19. Yüzyılda Avrupa’da modern eğitim zorunlu olarak ortaya çıktıktan sonra, eğitim kurumları toplumun gereksinimleri ve beklentileri ışığında yeniden şekillenmeye başlamıştır. Eğitim yoluyla öğrencilere neler kazandırılabilceğı, içeriğinde nelerin olacağı, içeriktekinin nasıl ve ne kadar süre içinde öğretilceğı gibi sorular, eğitimde program geliştirme sürecini başlatmıştır. Program geliştirme sürecinin bir görevi de eğitim yoluyla öğrencilere kazandırılacak olan nitelikleri sınıflandırmaktır. Okullarda okutulan farklı alanlardaki disiplinlerde öğrencilere kazandırmayı amaçladıkları beceri, bilgi ve tutumlar ayrıntılı bir şekilde öğretim programlarında yer almaktadır (Mutluer 2013: 27).

Çağımızda öğretim programı kazanımları arasında son derece öneme sahip olan becerilerin, özellikle son yarım asırdır yaşanan ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik gelişmeler sonucunda, eğitimcilerin gündemlerinde daha çok yer aldığı görülmektedir. Eğitim ve öğretim programlarında becerilerin önem kazanmasının sebeplerinden bazıları, yaşamın gittikçe karmaşık bir hal alması, eğitilmiş nüfusun çoğalmasıdır. Bu sebepler, beceri yönü gelişmiş insanlara olan gereksinimi arttırmıştır. Ayrıca bilgi toplumunda iletişimin artması ve bilgi edinilecek yolların çeşitlenmesi sonucunda bilgi okuryazarlığıyla ilgili beceri ve nitelik gündeme gelmiştir. Böylece son derece önem kazanan beceriler, gelişmiş ülkelerin öğretim programlarında yerini almıştır. Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının bir boyutunu oluşturan beceri, literatürde şöyle tanımlanmıştır:

“Maharet elinden iş gelme durumu, ustalık. Kişinin yetenek ve aldığı öğrenim sonucunda bir işi başarması ve bir görevi amacına uygun bir şekilde sonuçlandırması” olarak ifade edilmiştir (www.tdk.gov.tr 2019).

Beceri, "öğrencilerde öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan, bir iş yapabilmek veya bir konuyu işleyebilmek için gereken yatkınlık" olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2009: 38).

Eğitim programları, yaratıcı kişilerin uygarlığa katkılarını, insanların çeşitli alanlardaki problemlerini belirleme ve çözmede ortaya koyduğu üstün başarıları vurgulamalı ve öğrencilerde yaratıcılık bilincinin oluşmasına katkı sağlamalıdır (Tay ve Öcal, 2008). Bu çerçevede eğitim kurumlarına düşen en büyük görev öğretim programları aracılığıyla öğrencilere temel becerilerin öğretilmesidir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının beceri kısmı ile ilgili oluşan sorunlar, 2000’li yıllardan sonra yapılmaya başlayan program geliştirme çalışmalarıyla giderilmeye çalışılmıştır.

2004-2005 eğitim öğretim yılında pilot uygulamayla başlatılan ve 2005-2006 eğitim öğretim yılında ise Türkiye genelinde uygulanmaya başlanan, 2018 yılında tekrar değişikliğe uğrayan öğretim programları ile bilginin kazanılması yanında beceri öğretime de önem verilmektedir (Tarhan, 2018: 83). Toplumsal alanda olduğu gibi bireysel, siyasi ve teknolojik alanlarındaki ihtiyaç ve gelişmeler zaman içinde değişikliğe uğradığından MEB, 1998 yılından sonra 2005 ve 2018 yıllarında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değişiklik yapmıştır. 2005 yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yapılan değişiklikte 15 temel beceriye yer verilirken, 2018 yılındaki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda ise 22 temel beceriye yer verilmiştir (Ata, 2009: 41). Araştırmalar sonucunda öğrencilerden beklenen beceriler genel olarak şu şekilde belirtilmiştir: Eleştirel düşünme ve Problem Çözme, Girişimcilik ve Öz Yönelim, Öğrenme ve Yenilenme Becerileri, İletişim ve İşbirliği, Esneklik ve Uyum, Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler, Medya ve Teknoloji Becerileri, Liderlik ve Sorumluluk (mufredat.meb.gov.tr, 2019).

Sosyal Bilgiler, bireyin toplum içindeki varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak için coğrafya, tarih, antropoloji, sosyoloji, ekonomi, felsefe, psikoloji, siyaset bilimi ve hukuk gibi vatandaşlık bilgileri ve sosyal bilimlerin konularını yansıtan; öğrenme alanlarını bir ünite veya tema olarak birleşmesini konu eden; insanların fiziki ve sosyal çevresiyle etkileşimini geçmişini, bugününü ve geleceğini incelediği; toplu öğretim anlayışından yola çıkarak oluşturulmuş bir eğitim öğretim alanı olarak açıklanmaktadır (MEB, 2018: 52).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere Sosyal Bilgiler eğitiminden faydalanılarak hem sosyal yönden hem de ekonomik olarak bireylerin toplum içindeki statülerini çeşitli şekilde oluşturup sorumluluk bilinci içinde üretimi destekleyen girişimci bireyler yetiştirmek ülkemiz açısından önemlidir.

Sosyal Bilgiler, ortaokul kademesinde etkin vatandaşlar yetiştirmek için ideal bir derstir. Girişimcilik becerisinin öğrencilere ilkokul yıllarından itibaren kazandırılması kendilerine güvenen ve üreten bir toplum oluşturulmasında önemli olacaktır. Çünkü eğitim alan bireyler genelde 22-28 yaşlarında üniversiteden mezun olmaktadır. Bu yaş aralığı bireylere girişimcilik becerisinin kazandırılması açısından oldukça geç kalınan yaşlardır. Sonuçta devlet kadroları sınavlarında başarılı olamayan insanlar özel kurumlara girmek zorunda kalmaktadırlar. Bu insanların eğitim hayatları boyunca gerekli yetenek ve bilgilere sahip olmamaları girişimlerinde zorluklarla karşılaşmalarına sebep olmaktadır bu durumda başarısız sonuçlar ile karşı karşıya gelmek kaçınılmazdır (Demolins, 2015: 13). Bu sebeple eğitim yıllarının başından itibaren öğrencilerin ilgilerini yetenekleri doğrultusunda destekleyip, isteklerine göre faaliyet alanlarına yönlendirerek ilgili beceriyi kazanmalarına yardımcı olmak; gelecekte hayatlarına şekil vererek, kendilerine olan güven duygusunu aşılayabilir. Bütün bunlar aynı zamanda onları gelecek kaygısından da kurtarabilir. Süreç sonunda bireysel ve toplumsal manada üreten, özgüveni yüksek, sorumluluk sahibi ve gelecek endişesi taşımayan bireyler kazanmış oluruz. Böyle bireyleri topluma kazandırabilmemiz için de Sosyal Bilgiler Öğretim Programları bu konuda elverişli bir olanak olarak karşımıza çıkmaktadır (Deveci 2015: 53).

1.1. Problem Durumu

Gelişmiş ülkeler, gücünü sürdürülebilir ve güçlü ekonomilerden almaktadırlar. Bir ülke ekonomik açıdan güçlüyse o ülkede girişimci ruha sahip, yeniliklere açık, özgüveni yüksek birey sayısı fazladır (Salik, 2015: 28). Bu da girişimcilik becerileri eğitimi ile yakından ilgili bir durumdur.

Öğretim programlarının işlevsel özelliklere sahip olması gerekir. Bu programlar toplumsal yapıdan ayrı düşünülemez, çünkü programların hedefleri doğrultusunda yetiştirilen bireyler toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek ve ülkenin refah seviyesini yükseltip kalkındıracaklardır (Demirel, 2007: 52). Gün geçtikçe

eğitim alanlarında farklı uygulamalar ortaya çıkmakta, eğitim öğretim yaklaşımlarında yenilikler meydana gelmektedir. Yaşanan bu yeniliklerden değişikliklerden Öğretim Programları da nasibini almıştır. 2005-2006 eğitim öğretim yılında okullarda yeni öğretim programı uygulamaya konulmuş, yapılanmasına 2007-2008 eğitim öğretim yılında devam edilmiş ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında da programın yeni hali uygulanmaya başlanmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı da ortaokul öğretim programının önemli sacayaklarından. Hali hazırda hala program ile ilgili düzenleme değerlendirme çalışmaları yapılsa da bu çalışmalar yeterli düzeyde değildir (Gömleksiz ve Kan, 2009: 18).

Bu çalışmada, yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki girişimcilik becerilerine yönelik kazanımların, etkinliklerin yeni eğitim öğretim anlayışını ne derece yansıttığı, bu kazanımların ve etkinliklerin uygulanabilirliği, öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi ‘‘Öğretmenlerin Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşleri Nelerdir? şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

1. Öğretmenlerin kendilerini girişimci bir birey olarak görüp görmedikleri ve girişimci bireylerde ne gibi özellikler olmalı sorusuna ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinlikler öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu hazırlanmış mıdır?
3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimcilikle ilgili kazanımlar yeterli midir? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?
4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ nda (2018) yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğrencileri içsel motive edip, onların derse katılımları üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Bu konuda neler düşünüyorsunuz?
5. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ nda (2018) yer alan girişimcilik becerilerine yönelik kazanımların, öğrencilere fırsat eşitliği sağlayıp sağlamadığı konusunda neler düşünüyorsunuz?
6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında öngörülen ölçme değerlendirme tekniklerinin, öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçebilecek nitelikte midir?

7. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın, girişimcilik becerilerini, öğrencilerin günlük yaşantıları ile destekleyip bu becerilerin kalıcılığı sağladığı hakkında görüşleriniz nelerdir?

8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında yer alan girişimcilik etkinlikleri, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun etkinlikler midir?

9. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mesleği seçebilmelerine yönelik yeterli katkı sağlıyor mu? Bu konu hakkında görüşleriniz nelerdir?

10. Milli Eğitim Bakanlığının “Okul Dışarıda “ projesi kapsamında, yaşadığınız çevrede öğrencilerinizin girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik gerçekleştirebildiğiniz etkinlikler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında (2018) yer alan girişimcilik becerileri konusunda Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşlerini saptamak ve elde edilen verileri nesnel bir şekilde değerlendirmektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Okullarda öğretim ile ilgili etkinlikler, daha önceden hazırlanan öğretim programlarına göre yürütülmektedir. Eğitim ortamında öğrenciler, geliştirilen eğitim öğretim programları dahilinde yetiştirilir. Uygulanmaya başlanan bu programlarda süreç içinde görülen eksiklikler tespit edilerek, programlar bu doğrultuda tekrar geliştirilir. Böylece eğitimin niteliğine önemli adım atılmış olur. Okullarda aktif rol üstlenen öğretmenler, uyguladıkları öğretim programının en iyi değerlendiricileridir. Bu yüzden öğretmenlere program değerlendirmelerinde çok önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Çünkü öğretmenlerin öğretim programları ile ilgili görüşleri, önerileri, programı hazırlayan uzmanlara kılavuzluk etmektedir. Program geliştirme süreci dinamik bir süreç olduğu için, uygulanan öğretim programlarının etkinliklerini arttırmak, ancak programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin düşünce ve görüşleri ile mümkündür. Bu nedenle programların değerlendirilmesinde öğretmen görüşleri, önemli ve gereklidir (Dilmaç, 2008: 6).

Bu çalışma Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki (2018) girişimcilik becerisinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi açısından alan yazında ilk çalışmalardan biri olma özelliği taşımaktadır.

1. 5. Varsayımlar

- Bu çalışmada, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formundaki sorulara, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin samimi ve objektif cevaplar verdikleri düşünülmektedir.
- Veri toplama aracı olarak geliştirilen görüşme formunun, çalışmanın hedefini gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1. 6. Sınırlılıklar

- Araştırma, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Adana’ da bulunan ortaokullarda görev yapan 30 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.
- Araştırmadan elde edilen bulgular, örnekleme alınmış 30 Sosyal Bilgiler öğretmenin görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
- Araştırma, yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında (2018) yer alan girişimcilik becerileri kazanımları ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde çalışmada yer alan genel kavramlarla ilgi kısa tanımlamalar yapılmıştır.

Sosyal Bilgiler:

Sosyal Bilgiler, bireyleri çevre ve topluma karşı sorumlu birer vatandaş olarak yetiştirmek ve onlara bu konularla ilgili doğrudan beceri, bilgi, tutum kazandırmayı hedeflemektedir. Ayrıca toplumların, geçmiş ve gelecekteki ekonomik, politik, kültürel ve çevre sorunlarını, bunları çözmeye yönelik eğitim ve öğretim alanlarını kapsar (MEB, 2018: 27).

Öğretim Programı:

Öğretim programları, bir toplumun kalkınmasını ve ilerlemesine doğrudan etki eden ülkelerin geleceğini belirleyen, insanların çağdaş değerlerini ve

geleneklerini birbiriyle kaynaştıran, gelişmiş ve gelişmekte olan toplumların çok önem verdikleri eğitim sürecinin öğeleridir (Çağlar, 2006: 42). Çok iyi hazırlanmış bir öğretim programı, yetersiz ve kötü bir uygulama ile amacına ulaşamayabilir (Girgin, 2011: 28). Öğrenen bireye gerek okul içinde gerek okul dışında planlanmış etkinlikler aracılığıyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir (Demirel, 2017: 29).

Beceri:

Beceri öğrencilerde öğrenme süreci boyunca geliştirilmesi, kazanılması günlük hayata aktarılması düşünülen, bir işi yapabilme yetkinliğine ulaşabilmek ya da bir konuyu işleyebilmek amacıyla gerekli olan yatkınlık (Öztürk, 2006: 32).

Beceri, “bireylerin herhangi bir işi, görevi ya da etkinliği yapabilme gücüdür” (Güneş, 2015: 5).

Beceri, belli başlı görevleri iyi bir şekilde yapabilme ve bu görevleri yerine getirebilme kapasitesi olarak tanımlanmakta ve genel olarak eğitim ve tecrübe yoluyla kazanılmaktadır (Smith, 2002: 660).

Girişimcilik:

Girişimcilik kavramı, herkes tarafından aynı şekilde tanımlanmamaktadır ancak genel olarak bir düşüncenin katma değere sahip bir ürüne dönüştürülmesi süreci veya işlevi olarak tanımlanmaktadır (Hattab, 2014: 64). Girişimcilik durağan değildir ve sürekli değişkenlik göstermektedir. Yeni bir işletme kurma, bulma, başlatma, yenilik, yeni ürün, risk alma, kar, fayda, sorumluluk, liderlik, sorumluluk, gelişme, strateji oluşturma gibi gruplarda toplandığı görülür (Bilge ve Bal, 2012: 138). Girişimcilik, sosyal ve kültürel bir olgudur. Girişimcilik eğitimi, ülkelerin iktisadi büyüme zeminini oluşturan girişimcilik becerilerinin ve tutumların geliştirilmesi için büyük bir öneme sahiptir (Bozkurt ve Alparslan, 2013:7). Görüldüğü gibi girişimciliği tek bir tanıma sığdırmak mümkün değildir. Bununla birlikte girişimcilik kavramını tanımlamada herkesin hemfikir olduğu bazı önemli noktalar var. Bunlardan ilki kendi yaşam tarzını değiştirme önceliğini eline alma cesareti, ikincisi çevresinde bulunan kaynakları bir araya getirerek farklı değer ortaya koyabilmek ve üçüncüsü hayal gücünü kullanarak, problemleri çözerek sonuçta maddi ve manevi doyuma ulaşp, riski göze alabilmektir (Top, 2006: 112).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. 1. Kuramsal Çerçeve

Bu kısımda girişimciliğin tanımı, girişimcilik ile ilgili temel kavramlar, girişimci bireylerin temel özellikleri, girişimcilik eğitimi ve amaçları konularına yer verilecektir. Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarında yer alan girişimcilik becerileri; içerik, kazanım, açısından detaylı değerlendirilecektir. Bölümün sonunda konu ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yayımlanan çalışmalara değinilecektir.

2.1.1. Girişimciliğin Tanımı

Girişimcilik kavramı girişimcilik, köken olarak Latince’ de ‘intare’ anlamına gelen kavram, İngilizce’ de enter (giriş) ve pre (ilk) kelimelerinin köklerinden gelmekte ve ilk girişen, başlayan anlamına gelmektedir (Korkmaz, 2012: 53). Literatür taraması yapıldığında girişimcilik kavramı ile ilgili farklı tanımlamaların yapıldığı görülmektedir. Bu tanımlamalara bakıldığında TDK’ nın girişimciliği, sermaye, emek ve doğayı bir araya getirerek üretim aşamasının bir üretim etmeni olarak tasarlanması, örgütlenmesi ve onun tüm riskinin üstlenilmesi olarak tanımladığı görülmektedir. Gündelik hayatta girişim, herhangi bir işi yapmak amacıyla harekete geçme, o işe başlama, kalkışma durumunu belirtmektedir, girişimci ise bu durum içinde bulunan girişken birey anlamında kullanılmaktadır (TDK, 2013).

Girişimcilik sözcüğü, ortaçağdan günümüze gelen birçok araştırmacının ifade etmeye çalıştığı bir sözcük olarak hem işletme hem de iktisat alan yazının en çok ilgi çeken konularından birisi olmuştur (Yılmaz ve Günel, 2011: 12). Literatüre bakıldığında girişimciliğin farklı tanımları yapılmaktadır. Bu durum da girişimciliğin devamlı değişen bir olgu olduğunu göstermektedir. Girişimcilik kavramı belli başlı imkanlardan yararlanmak amacıyla bazı kaynakların ve süreçlerin araştırıldığı, bu kaynakların değerlendirildiği ve bunlardan faydalandığı süreç olarak tanımlanmaktadır (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009: 66). Lounsbury’ a göre

girişimcilik fırsat elde etmek amacıyla eşitsizlikleri belirtme, farklı üretim aşamalarını inceleme ve onları uygun hale getirme faaliyetidir (Akt. Yılmaz ve Sünböl, 2009: 29-32).

Girişimcilik, mevcut şartları zaman ile yönetmenin bir yoludur. Bu şartların ara verilmeden tanınması takibini gerekli kılan, değişen şartları belirlemek amacıyla örgüt kaynaklarını bir araya getiren ve ihtiyaçların baştan değerlendirilmesini öngören bir yönetim yaklaşımıdır (Çetindamar, 2011: 15). Bozkurt' a göre girişimcilik, çevremizdeki imkanları fark etme, imkanlara dönük plan ve proje yaparak, projelerimizi günlük hayatımıza taşıma ve yaşamı daha yaşanılabılır hale getirme uğraşı olarak ifade ediyor (Bozkurt, 2013: 72). Girişimcilik sadece ekonomik etkinliklerde değil insanı etkileyen tüm alanlarda (teknoloji, siyaset, sanat) öne çıkmaktadır. Girişimcilik yeteneğine sahip bireylerin yetiştirilmesinde ailelerin ve eğitim kurumlarının verdiği eğitim etkili olmaktadır (Akt. Polat vd. 2014).

Günümüz Dünya düzeninde girişimcilik kavramının önemi gittikçe artmaktadır. Küreselleşme eğilimi ile ölkeler arası kalkan sınırlar ve genişleyen pazar boyutu, ekonomik aktörleri yeni arayışlara sürüklemiştir. Bu yeni arayışlar, girişimcilik konusunun önemini arttırmıştır. Girişimcilik gizil gücünü geliştirmemiz, dünya üzerindeki söz edilen değişimin yakalanması bakımından önemlidir. Gerekli girişimcilik özelliklerinin yeterli düzeyde kazanılmasında eğitimin gerekliliği ortadadır. Eğitim sisteminde yapılacak düzenlemelerle bugünün öğrencilerinin, geleceğin başarılı girişimcileri haline gelmesi konusunda önemli mesafe katedilebilir (Avşar, 2007: 48)

2. 1. 2. Girişimcilik ile ilgili Temel Kavramlar

Kavramsal olarak girişimciliği anlamak için girişimciliğin bütün olarak ele alınması gerekir. Girişimciliği tek bir kavram oluşturmamaktadır. Bu nedenle girişimciliği oluşturan kavramları anlamak, girişimciliği anlamak konusunda yararlı olacaktır. Girişimciliği etkileyen etmenlere bakıldığında bu etmenlerin girişimciliği açıklayan kavramlar olduğu görülecektir. Bu kavramlar şunlardır:

Yaratıcılık; girişimciliğin ayrılmaz parçasıdır. Çünkü yaratıcılık yeniliğin temelini oluşturmaktadır. Yaratıcılık, yeni düşünceler geliştirme, problem ve imkanlara farklı bakış açıları getirebilmektedir. Yaratıcılık var olmayan bir şeyi

hayal edip herhangi bir şeyi farklı yollarla yapabilme yeteneğidir (MEB, 2018: 19-25).

İnovasyon (Yenileşme); Yaratıcılığın toplumsal hayata aktarılmasıdır. Problem ve imkanlara insanların yaşam kalitesini geliştirip veya iyileştirecek istikamette yaratıcı çözüm yollarını tatbik maharetidir. Yenilik, yaratıcılığı izlediğinde girişimci güç ortada belirir (Keleş vd., 2012: 109).

İcat; yaratıcılığın doğal sonucu olarak ortaya çıkan bir kavramdır. İcat, keşfetmekten farklıdır. Keşfetmekte, zaten var olan bir şeyi bulma söz konusudur, icatta ise bireyin becerisini gerektirip kabiliyetini genişleten, önceden var olmayan ürünler, yeni araçlar veya tekniklerin ortaya çıkarılması söz konusudur (Kaygın ve Güven, 2013: 14).

Lider; herhangi bir işletmede çalışan elemanlar ile yöneticileri etkileyen, otoritesi olan kişidir. Daha geniş bir tanımla lider, bireyleri aynı amaca yönelten, onlara bu amaçları benimseten, kişiler arası bağı oluşturan, dağınık halde bulunan güç ve bilgiyi bir arada toplayıp sinerji oluşturan kişidir. Aynı zamanda bir iletişim uzmanı olan liderin insanlarla ilişkilerinde kullandığı yöntem empati becerisidir. Liderin, işletme çalışanlarının görevlerini koordine etmesi için bazı yetkilere sahip olması gerekir. Çünkü gerekli kararların alınması ve örgütlemeyi hedeflerine ulaştırmak için harekete geçilmesi gerekir. Lider vizyon sahibidir lider için değişim, yenilik hayatın kendisidir. Lider yönetilmez, kılavuzluk yapan yönlendirendir (İşcan ve Kaygın: 2011: 447).

Yönetici; hayal gücü ile ileri görüşlülüğe dayanan, önder tarafından geliştirilen, yönlendirmeye yönelik planlar yapan, bu planları kurallara uygun olarak uygulayan ve hedeflere ulaştıran kişidir. Yönetici bu işi kendisine meslek edinen kişidir (Salik, 2015: 48).

Fırsat; herhangi bir şey için uygun ortam, uygun zaman ve şartların oluşmasıdır. Girişimcilerin yaratıcı olabilmesi için, özgün pazar risklerini ortaya çıkarabilmesi, kaynakları arayıp bulması, işini şansa bırakmayıp etkinliğinin farkında olan, disiplinli bir çaba sarf edebilmesidir (Kaya, 2007: 69).

Risk Alma; Zarara uğrama olasılığı, kontrol altında tutulamayan faktörlerin olumsuz sonuçlar doğurma olasılığıdır (MEB, 2018: 19-25).

Girişimcilik ile ilgili temel kavramlar Tablo 2.1.' de sunulmuştur. (Bozkurt ve Erdurur (2013: 64).

Tablo 2. 1. Girişimcilik ile ilgili temel kavramlar

Yaratıcılık	Yönetici
İnovasyon (Yenileşme)	Fırsat
İcat	Risk Alma
Lider	Özgüven
Dinamizm	Etkililik
Belirsizlik toleransı	Sorumluluk

Tablo 2. 1' de görüldüğü gibi girişimciliğı tek bir kavramla anlatmak mümkün değildir. Çünkü girişimcilik durağan değildir ve sürekli değışkenlik göstermektedir. Girişimcilik ile ilgili tabloda yer alan kavramlar, bu konuda gerek yurt içindeki gerekse yurt dışında çalışma yapan yazarların ortak noktada buluştukları kavramlardır.

2. 1. 3. Girişimci Bireylerin Temel Özellikleri

Girişimcilerin sahip olduğı özellikler ile ilgili farklı görüşler vardır. Bu özellikler genetik veya sonradan kazanılan ya da psikolojik ile sosyal kökenli bazı farklı bakış açısı ile ayrılabilir (Çetin, 2015: 78). Bu görüşler kapsamında girişimci bireylerin genel kabul görmüş özellikleri literatürde şöyle ele alınmıştır:

Başarma Güdüsü;

Girişimci, sabırlıdır ve başladığı bir işten kolay kolay vazgeçmez. Başarılı girişimcilere bakıldığında öğrenme deneyimleri için yaptıkları birkaç ufak hata dışında hata yapmadıkları gözlenmiştir. Onlar için engeller sadece fırsattır. Girişimciler başarma ihtiyaçlarını tatmin eğiliminde oldukları için kendilerini adeta başarı ile özdeşleştirmişlerdir. Yöneticiler ve girişimciler kıyaslandığında başarı güdüsünün girişimcilerde daha fazla olduğu gözlenmektedir. Bu tip insanlar sıradan işlerden hoşlanmazlar, orijinal fikirler yaratmayı tercih ederler (Bayrakdar, 2011: 248).

Güven;

Girişimciler, bilgi birikimlerine ve yeterliklerine güvenirler. Bu bilgi birikimlerini bazen aylarca bazen yıllarca süren araştırma ve çalışmalarıyla elde ederler. Bu yüzden bu güvenleri temelsiz değildir. Kendilerine güvenen bireyler önemle takip ettikleri çalışma programları olan, olayların sonuçlarını kendilerinin yön verdiği inanan kişilerden oluşur (Çetinkaya, Bozkurt, 2011: 14-15).

Yaratıcılık ve Yenilik;

Girişimcilerin taşınması gereken özellikler arasında en fazla görüş birliğine varılan özellik yenilikçiliktir. Başarılı girişimcilerin belirgin özelliklerinden biri de yaratıcı ve alternatif fikirler geliştirebilmeleridir. Yaratıcılık yeniliğin zeminini oluşturur. Yaratıcılıkta asıl olan iki veya daha fazla düşüncenin bir araya gelerek orijinal bir düşünceye erişilmesidir (Tunç, 2007: 65). Girişimci eğitimcinin faaliyette bulunması için tek yol olumlu olarak etkilemek istediği sistemden ayrılmasıdır (Bakan vd., 2012: 48).

Özgür irade;

Özgür irade başarılı bir girişimcinin en önemli özelliklerinden biridir, onlar kader kurbanı değildir. Başarılı girişimciler kendi istekleri ile eyleme geçerler. Bu tür bireyler, başarı veya başarısızlıklarını kendi eylemlerine bağlı olduğuna inanırlar. Bu özellik " içsel denetim odağı" olarak ifade edilir (Marangoz, 2008: 36).

Risk alma eğilimi;

Girişimci bireylerin belirgin özelliklerinden biri risk alma eğilimleri veya risk almaya olan yatkınlıklarıdır. Risk almaya yatkın olmak demek, ekonomi alanında zarar tehlikesini, sosyal alanında ise başarısızlığı göze almak demektir. İnsanları risk almaya yönelten birçok faktör vardır. Bu faktörler bireyden bireye değişir bu yüzden bunları genellemek zordur. Bireylerin cinsiyeti, aldıkları eğitim, yakın çevreleri, kendi iç dinamikleri gibi faktörler, risk almaya eğilim özelliğini gösteren özelliklerden bazılarıdır (Soylu vd. 2015: 316).

Duygusal Zeka;

Bazı araştırmacılar son zamanlarda girişimci bireylerin özellikleri arasına duygusal zekayı da eklemişlerdir. Yapılan araştırmalar sonucunda başarılı olan girişimci bireylerin duygusal zekalarını doğru yönde kullandıkları ortaya çıkmıştır. Çok zor şartlar altında kendini güdüleyerek önüne çıkan fırsatları değerlendirmeyi bilen ve azimle işini yapıp başarıyı yakalayan girişimciler duygusal zekalarını kullanmaktadırlar (Yelkikalan, 2007: 88).

Belirsizlik Toleransı:

Bir durumla ilgili gerektiği kadar ayrıntılı bilgi yok ise o durumda bir belirsizlik vardır. Belirsizlik toleransı, belirgin şekilde belli olmayan durumlarda olumlu tepki verme yeteneğidir (Erdem, 2001: 23). Girişimci daha önceden oluşturulmuş bir plan programa göre adım adım izlenecek aşamalara sahip değildir. Başarının garantisi girişimciler için yoktur. Bu yüzden girişimcilerin başarı toleransı daha yüksektir. Bu özelliklere sahip olan girişimciler çoğu kişinin göze alamadığı belirsizlik durumlarında risk alıp işlerine devam ederler. Girişimci bireylerin genel özellikleri Tablo 2.2.' de sunulmuştur (Cansız, 2007: 103).

Tablo 2. 2. Girişimci Bireylerin Genel Özellikleri

Tablo 2.2’ de belirtilen girişimcilerin kişilik özelliklerinden yola çıkarak girişimci bireylerin, girişimci olmayan bireylere göre kabiliyet, beceri veya karşılaştıkları engellerle baş etme yöntemlerinin farklı olduğu söylenebilir. Girişimciler, kendilerini hedeflerine götüren yolları keşfedip onları düşünsel bir örgütlemeye uygulamayı başaran kişilerdir.

2.2. EĞİTİM PROGRAMLARI

Eğitim Programları, eğitim kurumlarında ders içinde ve ders dışında tüm eğitim öğretim etkinliklerini kapsayan, daha önce belirlenmiş eğitim amaçlarını, bu amaçlara göre gerçekleştirilecek olan dersleri, öğrenme alanlarını, kazanımları, bunların aktarılma süresini ve eğitim-öğretim uygulamalarıyla ilgili her türlü bilgiyi kapsayan bir eğitim kılavuzudur. Okullardaki eğitimi sistematik hale getiren eğitim programlarıdır (Ata, 2006: 73). Eğitim programları, ülkelerin sosyal ve kültürel bütünleşmelerini sağlayan çok önemli kaynaklardır.

Toplumlar belirledikleri felsefe doğrultusunda eğitim hedeflerine ulaşabilmek için belli programlar hazırlayıp uygulatırlar. Bu yüzden eğitim programları, eğitim-öğretim etkinliklerinin sürdürüldüğü bütün kurumlar için önem arz eder (Aslan, 2016: 38).

Eğitim programları bir bütün olarak düşünülürse kapsam bakımından en geniş ögesi öğretim programıdır (Doğanay, 2016: 39). Çünkü öğretim programları, öğrenme süreçlerinin hepsini kapsar. Bu tür programlar, eğitim programlarının hedefleri yönünde bilginin yanında becerinin de kazandırılmasına yönelik programlardır.

Yüzyıllardır insanlar, program geliştirmenin önemini kavrayamamıştır. Yaşamın gittikçe karmaşık bir hal alması, eğitilmiş nüfusun çoğalması, beceri yönü gelişmiş insanlara olan gereksinimi arttırmıştır. Ayrıca bilgi toplumunda iletişimin artması ve bilgi edinilecek yolların çeşitlenmesi sonucunda bilgi okuryazarlığıyla ilgili beceri ve nitelik gündeme gelmiştir. Bu sebeplerden önem kazanan öğretim programları, gelişmiş ülkelerin eğitim programlarında yerini çoktan almıştır.

Ülkemizde 1990' lı yılların başlarında Milli Eğitim Bakanlığımız, program geliştirme ve ölçme değerlendirme ile ilgili ciddi çalışmalar yapmaya başlamıştır.

2. 2. 1. Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2018)

Milli Eğitim Bakanlığı, 2016 yılı Kasım ayında öğretim programlarında ikmal ve değişikliğe giderek kapsamlı bir şekilde güncelleme yaparak yeni taslak programlar hazırlamıştır (MEB, 2017: 28) Milli Eğitim Bakanlığı, 13 Ocak 2017' de basın toplantısı düzenleyerek hazırladıkları taslak programları kamuoyu ile paylaşmıştır. Ayrıca bu taslak programlar, kamuoyunun görüşlerine sunulmuş ve “mufredat.meb.gov.tr” adresinde 10 Şubat 2017 tarihine kadar açık tutulmuştur. Taslak programlar hakkında kamuoyu tarafından yapılan olumlu ve olumsuz geri bildirimler bir eğitim çalıştayında ele alınıp değerlendirilmiş ve taslak programının son hali bir basın toplantısı ile 18 Temmuz 2017' de kamuoyu ile paylaşılmıştır (MEB, 2018: 35).

Milli Eğitim Bakanlığı, son halini verip yayımladığı programda 2017-2018 eğitim öğretim yılında 1.sınıf, 5. ve 9. sınıflarda yeni müfredatı uygulamaya başlayacaklarını, daha sonraki eğitim öğretim yılında ise yeni müfredatın tüm sınıf düzeyinde ve bütün derslerde uygulanacağını açıklamışlardır. MEB bünyesinde 2017-2018 eğitim öğretim yılında yeni öğretim programının pilot uygulamasını yaparak program hakkında kamu kurumları tarafından yapılan öneri ve görüşler dikkate alınmış ve öğretim programının son şekli verilerek 20 Ocak 2018' de “http://mufredat.meb.gov.tr” adresinde kamuoyuna sunulmuştur (MEB, 2018: 12).

Yenilenen SBÖP' nda (2018) bilim ve teknolojiye meydana gelen değişimler, insanların sürekli değişen ihtiyaçları, yeni öğrenme yaklaşımlarının ortaya çıkması gibi etkenlerin hepsi bir bütün olarak düşünüldüğünde bu etkenlerin, bireylere yüklenen rolleri etkiledikleri belirtilmiştir. Buna bağlı olarak; bilgiyi tüketen değil, bilgiyi üreten, öğrendiği bilgiyi günlük hayatında kullanabilen, eleştirel düşünme becerisine sahip, iletişim becerileri gelişmiş, bir sorun ile karşılaştığında çözüm üretebilen, girişimci, toplumsal olaylara katkısı olan bireylerin yetiştirileceğini hedefleyen yeni öğretim programın özellikleri şöyle açıklanmıştır: (MEB, 2018: 3).

Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir

yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir

Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı' nda (2018) yedi öğrenme alanı yer almış ve bu öğrenme alanlarının her birinde öğrencilere, 21.yy becerileri ile bazı değerlerin kazandırılması amaçlanmıştır.

2. 2. 2. Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilik Becerisi

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, kendi içerisinde amaçlar, kazanımlar, öğrenme alanları, kavramlar, değerler ve beceriler şeklinde öğeler barındırmaktadır (MEB, 2018). Dolayısıyla kendi içerisinde uyumlu ve bir bütün halinde varlık gösteren ve birleşerek programı meydana getiren bu öğeler, girişimcilik becerisi ile ilişkili olma durumuna bağlı olarak analiz edileceklerdir.

Tablo 2. 3'te yenilenen programdaki girişimcilik becerisi ile ilgili amaçlara dair veri sunulmuştur.

Tablo 2. 3. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Amaçlar

-
1. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri (5. madde)
 2. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları (6. madde)
 3. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları (7. madde)
 4. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları (8. madde)
 5. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları (9. madde)
 6. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları (10. madde)
 7. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları (11. madde)
 8. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim
-

becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri (13. madde)

9. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri (14. madde)

10. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri (17. madde)

11. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır (18. madde)

(MEB, 2018)

Tablo 2. 3'te görüldüğü üzere yenilenen programda, girişimcilik becerisi ile ilişkili 11 amaç bulunmaktadır. Programdaki toplam amaçların % 61,11'ine denk gelen bu sayı, aynı zamanda toplamı 18 olan Sosyal Bilgiler Genel Amaçlarının yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Bu arada belirlenen amaçlardan 5, 6, 8 ve 9. amaçlar, girişimcilik becerisine doğrudan etkiye bulunma özelliğine sahip amaçlar iken, 7. madde girişimciliğe *“eleştirel ve çok yönlü düşünme becerisine sahip olma”*, 10. madde *“değişim ve sürekliliği algılama”*, 11. madde *“bilim ve teknolojinin insan yaşamındaki önemini bilme ve bilinçli kullanma”*, 13. madde *“temel iletişim becerilerine sahip olma”* 14. ve 17. maddeler *“kişisel ve toplumsal sorunlar ile ülkeyi ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterme”*, 18. madde ise meslek seçimi ile yüz yüze olan ve aynı zamanda bir girişimci adayı olan çocuğun *“kişisel özellikler, ilgi ve ihtiyaçlarının farkına varması”* yönü ile katkı sağlamaktadır.

Tablo 2. 4'te programdaki girişimcilik becerisine ilişkin 5. sınıf kazanımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. 4. 5. Sınıf Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kazanımlar

-
1. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.
 2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.
 3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.
 4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.
 5. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.
 6. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.
 7. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.
 8. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz
-

eder.

9. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.

10. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.

11. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.

12. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.

13. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.

(MEB, 2018)

Tablo 2. 4'te görüldüğü üzere, Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 5. sınıf düzeyinde, girişimcilik becerisi ile ilişkili 13 kazanım tespit edilmiştir. Bu sayı toplam kazanım sayısı 33 olan 5. sınıf kazanımlarının % 39,39'una denk gelmektedir. Belirlenen kazanımlara bakıldığında bu kazanımların “eleştirel düşünme, iklim ve insan faaliyetleri arasındaki ilişki, beşeri özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkisi, bireyin yaşadığı yerin ekonomik faaliyetleri, ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekler, ekonomide üretim, dağıtım ve tüketim ağı ve bu ağa yönelik fikir geliştirme, proje tasarlama, ekonominin insanın sosyal yaşantısına etkisi, iş birliği, bilinçli tüketicilik, uluslararası ticaret ve bunun sağlanmasında teknolojinin yeri ve önemi” gibi konularda girişimcilik becerisinin oluşumuna katkıda bulundukları görülebilmektedir.

Tablo 2. 5'te programdaki girişimcilik becerisine ilişkin 6. sınıf kazanımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. 5. 6. Sınıf Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kazanımlar

-
1. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.
 2. Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.
 3. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
 4. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirleri ileri sürer.
 5. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
 6. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.
-

-
7. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.
 8. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.
 9. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.
 10. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.
 11. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.
 12. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.
 13. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.
 14. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.
 15. Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.
-

(MEB, 2018)

Tablo 2. 5'te görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 6. sınıf düzeyinde, girişimcilik becerisi ile ilişkili 15 kazanım tespit edilmiştir. Bu sayı toplam kazanım sayısı 34 olan 6. sınıf kazanımlarının % 44,11'ine denk gelmektedir. Her üç sınıf içerisinde en kalabalık kazanım varlığına ev sahipliği yapan 6. sınıfta, kazanımlar girişimcilik becerisine, “doğal kaynaklar ile ekonomik faaliyetler ilişkisi, var olan kaynakların kullanılarak yatırım projelerinin gerçekleştirilmesi, nitelikli insan gücünün önemi, kaynakların bilinçli kullanılmamasının sonuçları, iklimin insan yaşantısı ve ekonomi üzerindeki etkisi, meslek seçiminde göz önünde bulundurulması gereken hususlar, bilim ve teknolojinin gelecek yaşam üzerindeki etkisi, vergi vermenin önemi, kadının girişimcilikteki rolü, ülkeler arası ekonomik ilişkiler ve bunun gerekliliği” gibi konularda katkı sunmaktadır.

Tablo 2. 6'da programdaki girişimcilik becerisine ilişkin 7. sınıf kazanımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2. 6. 7. Sınıf Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kazanımlar

1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.
2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.
3. Türkiye’de nüfusun dağılımını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.
4. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.
5. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.
6. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.
7. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.
8. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.
9. Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.
10. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.

(MEB, 2018)

Tablo 2. 6’da görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 7. sınıf düzeyinde, girişimcilik becerisi ile ilişkili 10 kazanım tespit edilmiştir. Bu sayı toplam kazanım sayısı 31 olan 7. sınıf kazanımlarının % 32,25’ine denk gelmektedir. 7. sınıf, her üç sınıf içerisinde girişimcilik ile ilgili en az kazanıma ev sahipliği yapmaktadır. Fakat böyle olsa bile bu sınıfın sahip olduğu kazanımlar, girişimcilik açısından oldukça niteliklidir. Bu sınıf girişimciliğe “iletişim becerilerinin önemi, nüfus dağılışı ile ekonomi arasındaki ilişki, önemli bir ekonomik üretim kaynağı olan toprağın ekonomideki yeri, üretim teknolojisinin sosyal ve ekonomik yaşama etkileri, geçmişten günümüze meslek edinimi, mesleki tercihlere dönük planlama yapma, dijital teknolojiler ile ekonomi arasındaki etkileşim, uluslararası ekonomik kuruluşlar ve sosyal girişimcilik örnekleri ile küresel sorunlara çözüm önerileri geliştirilmesi” gibi konularda katkı sunmaktadır.

Tablo 2. 7’de girişimcilik becerisi ve öğrenme alanları ilişkisine dair veri sunulmuştur

Tablo 2. 7. Öğrenme Alanları Girişimcilik Becerisi İlişkisi

Öğrenme Alanı	Sınıf	Kazanım Sayısı
Birey ve Toplum	5	1
	6	---
	7	2
	Toplam	3
Kültür ve Miras	5	---
	6	1
	7	---
	Toplam	1
İnsanlar Yerler ve Çevreler	5	2
	6	2
	7	1
	Toplam	5
Bilim Teknoloji ve Toplum	5	1
	6	2
	7	---
	Toplam	3
Üretim Dağıtım ve Tüketim	5	6
	6	6
	7	6
	Toplam	18
Etkin Vatandaşlık	5	---
	6	1
	7	---
	Toplam	1
Küresel Bağlantılar	5	3
	6	3
	7	2
	Toplam	7

(MEB, 2018)

Tablo 2. 7’de görüldüğü üzere, Sosyal Bilgiler Ortaokul Öğretim Programında, her öğrenme alanında girişimcilik ile ilişkili ve onu doğrudan veya dolaylı destekleyen kazanımlara rastlamak mümkündür. Tüm öğrenme alanlarındaki, yani programdaki girişimcilik ile ilişkili toplam kazanım sayısı 38’dir. Bu sayı aynı zamanda toplamı 98 olan tüm program kazanımlarının % 38,77’sini oluşturmaktadır. Diğer taraftan öğrenme alanları arasında kazanım sayısı bakımından ciddi farklılıklar vardır.

Programdaki öğrenme alanları içerisinde, girişimcilik konusu ile en ilişkili olan öğrenme alanı, aynı zamanda ekonomi disiplinin temel öğrenme alanı olan Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanında, her üç sınıf düzeyinde toplam 18 kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımların bütünü aynı zamanda

girişimcilik becerisi ile ilişkili kazanımlardır. Bu durumda bu öğrenme alanındaki girişimcilik ile ilgili kazanımlar, öğrenme alanındaki tüm kazanımlara denk geldiği için bu öğrenme alanındaki girişimcilik kazanımları oranı % 100'dür.

Kazanım sayısı bakımından girişimcilik becerisi ile ilişkili en etkili ikinci öğrenme alanı, Küresel Bağlantılar öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanının, toplamda 12 olan kazanımların 7 tanesi girişimcilik ile ilişkilidir. Bu sayı, öğrenme alanı içerisindeki toplam kazanımların % 58,33'üne denk gelmektedir. Dolayısıyla Küresel Bağlantılar öğrenme alanı, girişimcilik becerisinin ediniminde oldukça etkin öğrenme alanlarından biridir.

Girişimcilik becerisi açısından önemli olan üçüncü öğrenme alanı, toplamda 5 kazanıma ev sahipliği yapan İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanıdır. Toplam 13 kazanıma sahip olan bu öğrenme alanı, 5. sınıfta 2, 6. sınıfta 2 ve 7. sınıfta ise 1 girişimcilik kazanımına sahiptir. Özellikle insan, çevre, iklim ve ekonomi ilişkisinin ele alındığı bu kazanımlar, öğrenme alanı içerisindeki tüm kazanımların % 38,46'sına denk gelmekte ve girişimcilik becerisinin edinimine önemli katkılar sunmaktadır.

Girişimcilik becerisine dair kazanımlara ev sahipliği yapan öğrenme alanlarından biri de Bilim Teknoloji ve Toplumdur. Bu öğrenme alanı her üç sınıf düzeyinde toplam 13 kazanıma sahiptir ve girişimcilikle ilişkili de 3 kazanımı vardır. Bu durumda öğrenme alanındaki girişimcilik kazanımları toplam kazanımların % 23,07'sini oluşturmaktadır. Ayrıca bu öğrenme alanında 5. sınıfta 1 ve 6. sınıfta 2 kazanım varken 7. sınıfta herhangi bir girişimcilik kazanımı bulunmamaktadır.

Birey ve toplum öğrenme alanı da tıpkı Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanında olduğu gibi girişimcilik ile ilgili 3 kazanım barındırmaktadır. Toplam 13 kazanıma sahip olan bu öğrenme alanı, girişimciliğe iletişim becerileri ile eleştirel ve çok boyutlu düşünme açısından katkı sağlamaktadır. 5. sınıfta 1 ve 7. sınıfta 2 kazanıma sahip olan bu öğrenme alanında 6. sınıfta girişimcilik ile ilgili herhangi bir kazanıma rastlanmamıştır. Bu öğrenme alanındaki girişimcilik kazanımları da öğrenme alanı içerisindeki toplam kazanımların % 23,07'sini oluşturmaktadır.

Girişimcilikle ilgili en az kazanıma ev sahipliği yapan iki öğrenme alanı ise sahip oldukları birer kazanımla Kültür ve Miras öğrenme alanı ile Etkin Vatandaşlık

öğrenme alanlarıdır. Her iki öğrenme alanında da yalnızca 6. sınıfta 1'er kazanım bulunmaktadır. Bu durumda girişimcilik becerisine en az etkide bulunan bu öğrenme alanlarında, girişimcilik becerisi ile ilgili kazanım oranları Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında %7,14 ve Kültür ve Miras öğrenme alanında ise % 6, 66'dır.

Tablo 2. 8'de programdaki girişimcilik becerileri ile ilgili kavramlara dair veriler sunulmuştur.

Tablo 2. 8. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Kavramlar

Sınıf	Kavramlar
5	Ekonomik faaliyet, üretim, dağıtım, tüketim, hammadde, ürün, meslek, tüketici, üretici, ihtiyaç, mal, hizmet, ticaret, tarım, sanayi, turizm, çiftçi, madencilik, ormancılık, turist, sosyal faaliyet, bilinçli tüketici, girişimci, girişimcilik, mesafeli satış, ayıplı mal ve hizmet, garanti belgesi, fiş, reklam, ilan, etiket, iade, iş birliği, proje, satıcı, alıcı, sipariş, tüccar, ulaşım teknolojisi, ihracat, ithalat.
6	Teknolojik gelişme, bilim, icat, marka, korsan, bandrol, telif, patent, kanun, Tüketim, araştırma, yenilenebilir, ekonomi, yenilikçilik, duyarlılık, kaynak, kalkınma, nitelik, proje, yatırım, enerji, üretim, tasarruf, girişimci, dağıtım, tüketim, yetenek, eğitim, kaynak, doğal kaynak, ekonomik faaliyet, pazarlama, vergi, kalkınma, meslek, beceri, kaynak, imalat, gıda, ticaret, sanayi, hizmet, maden, yenilenemeyen enerji kaynağı, santral, israf, çevre sorunları, proje, yatırım, kamu gideri, nitelikli birey, ilgi, ihracat, reklam, ithalat, turizm, atık, jeotermal, fosil, termik santral, hammadde, sermaye, fatura, kamu, dayanışma.
7	Endüstri, çırak, feodalite, kaynak, e-ticaret, tüketim, hammadde, ahilik, dirlik, lonca, vakıf, tımar, meslek etiği, dijital teknoloji, ekonomi, ekonomik faaliyet, emek, ziraat, üretim, yatırım, sosyal, enerji, kültürel, küresel, KEİ, FAO, OECD, kuraklık, küresel sorun, açlık, meslek, kişilik, refah, kalkınma, kurum, üretim aracı, insan gücü, otomotiv, paylaşım, yamak, kalfa, usta, pazar, girişimci, icazet, sendika, israf, sivil toplum kuruluşu.

(MEB, 2018; Aygün vd., 2018; Evin vd., 2018; Yılmaz vd., 2019; Şahin, 2019)

Tablo 2. 8'de görüldüğü üzere, öğretim programındaki kazanımlar ve bu kazanımlar doğrultusunda hazırlanan ders kitaplarına bakıldığında her üç sınıf düzeyinde girişimcilik ve ekonomiye dayalı çok sayıda kavramın varlığına rastlamak mümkündür. Ekonominin temel kavramları olan ve aynı zamanda girişimcilik konusunda önemli yaşantı zenginliği imkanı tanıyan bu kavramların bazıları genel

olarak “ekonomi, kaynak, üretim, tüketim, tüketici, yatırım, girişimcilik, ticaret, meslek, teknoloji, ekonomik faaliyetler, sanayi, tarım, refah, pazarlama” gibi kavramlardır. Bu arada var olan kavramlardan bazılarına özellikle de “üretim, dağıtım, tüketim, ekonomi, ekonomik faaliyet, meslek, girişimci, nitelikli insan, yatırım, ticaret, e-ticaret, kaynak, üretici, tüketici” gibi kavramlara her üç sınıfta da rastlanabilmektedir.

Tablo 2. 9’da programdaki girişimcilik becerisini destekleyen becerilere dair veriler sunulmuştur.

Tablo 2. 9. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Beceriler

• Araştırma • Çevre okuryazarlığı • Değişim ve sürekliliği algılama • Dijital okuryazarlık • Eleştirel düşünme • İşbirliği • Problem çözme • Yenilikçi düşünme	• Finansal okuryazarlık • Gözlem • Hukuk okuryazarlığı • İletişim • Karar verme • Öz denetim • Sosyal katılım
---	---

(MEB, 2018)

Tablo 2. 9’da görüldüğü üzere programda girişimcilik becerisi ile ilişkili ve onun kazanımını destekleyen nitelikte 15 beceri bulunmaktadır. Bu sayı, toplamı 27 olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı becerilerinin % 55, 55’ini oluşturmaktadır. Bu durumda önemli miktarda bir beceri varlığının girişimciliği desteklediğini söylemek mümkündür. Özellikle de finansal okuryazarlık, işbirliği, araştırma ve yenilikçi düşünme becerileri doğrudan girişimciliği destekleyen becerilerdir.

Programda girişimcilik becerisi ile ilgili değerlere dair veriler tablo 2. 10’da sunulmuştur.

Tablo 2. 10. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Değerler

• Çalışkanlık • Dürüstlük • Bağımsızlık • Özgürlük • Tasarruf • Bilimsellik	• Sorumluluk • Vatanseverlik • Duyarlılık • Dayanışma • Yardımseverlik • Adalet
--	--

(MEB, 2018)

Tablo 2.10'a bakıldığında programdaki 12 değerin girişimcilik becerisinin kazandırılmasına destek oldukları ve bu becerinin ediniminde önemli bir yere sahip oldukları görülebilmektedir. Bu değerler, toplamı 18 olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı temel değerlerinin 66,66'sını oluşturmaktadır. Bu durumda programdaki değerlerin yarısından fazlasının girişimcilik ile ilişkili olduklarını söylemek mümkündür. Bu arada belirtilen değerlerden çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk ve bağımsızlık değerleri girişimcilik açısından ayrıca önemlidir.

2. 2. 3. Öğretim ve Eğitim Programı Geliştirmede Öğretmenlerin Rolü

Öğretmenler, eğitim sisteminin en önemli ögesidir. Bir eğitim sisteminin başarılı olabilmesi için, sistemi en başından beri işleyip uygulama aşamasında görev alan öğretmenler ile diğer eğitim paydaşlarının vasıflarına bağlıdır. Eğitim modelleri, o modeli uygulayacak personelden bağımsız hizmet üretmez (Safran, 2008: 81).

Öğrenciler, öğretimin merkezinde yer alan en önemli öğelerden biri olarak kabul edilirken; öğretimi düzenleyip hareket ettiren öğretmenler de öğretimin diğer önemli unsurudur. Öğretmenler, öğrenciler için eğitim ortamlarında farklılıklar yaratıp dikkat çekici hale getiren, öğrenme yaşantılarını düzenlemek için çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanan, öğrencilere her konuda rehberlik yapan ve hedeflenen davranışların hangi ölçüde kazanıldığını belirleyen kişilerdir (Büyükkaragöz ve Çivi, 2009: 38).

Okulda, okul müdürü ve öğretmenler program uygulayıcıları olarak kabul edilmektedir. Öğretmenler, uygulanan programın hedefleri kapsamında öğrencilerin öğrenmesine kılavuzluk eder. Bu bağlamda eğitim programları hazırlanırken, programların öğretmenler tarafından anlaşılır ve uygulanabilir şekilde olması dikkate alınmalıdır (Erden,1998: 42).

Etkili bir program geliştirme süreci için teorisyenlerin, program geliştirme uzmanlarının ve program uygulayıcılarının sürece dahil edilmesi gerekir. Bu, ülkedeki bütün okullarda; öğretmen, öğrenci ve bütün eğitim personelinin program geliştirme çalışmalarıyla ilgilenmeleri anlamına gelir. Burada bahsedilen ilgilenme şüphesiz öğretmenlerin mesleki yetiştirme programları ile doğrudan ilgilidir. Bütün bunlar MEB merkez örgütünde program geliştirme ile ilgili daha kapsamlı, sistemli ve bilimsel çalışmaların yapılmasını gerekli kılar (Varış, 2005: 32).

Program geliştirme süreci, araştırmalara dayalı kapsamlı bir şekilde yapılması gerektiği için, uzmanlık gerektiren bir süreçtir. Bu bağlamda program geliştirme için iyi bir ekip çalışmasına ihtiyaç vardır. Eğitim programları toplumun büyük bir bölümünü ilgilendirmesi, program geliştirmenin karmaşık bir yapıda olması gibi nedenler, program geliştirme çalışmalarına geniş katılım sağlanmasını gerektirir (Yüksel, 2000: 581).

Öğretmenler, program geliştirme sürecinin temel ögesidir. Çünkü eğitim sisteminin en büyük bölümünü oluşturup sistemin her safhasında görev alırlar. Sınıf ortamına bilgilerini taşıyan, öğrencileri ve velileri ile sürekli iletişim halinde olan, sürekli araştırmalar yapıp materyaller hazırlayan, ellerinde bulunan kaynakları en doğru şekilde kullanan, yeni fikirler üreten öğretmenler, böylece bilgi ve deneyimlerini program geliştirmenin her aşamasında kullanırlar (Demirel 2007: 82). Öğretmenlerin, programlara konulan kazanımları öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılabilmesi için uygulayacakları programları iyi kavramaları gerekir. Bu yüzden eğitim programlarının hazırlık evresinden geliştirme ve değerlendirme evrelerinde de öğretmenlerin aktif olarak görev almaları gerekir (Yüksel, 2008: 26).

2. 4. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde genel bir çerçeve oluşturmak için çalışmaya yön vereceği düşünülen ilgili kaynaklardan yararlanılarak elde edilen bilgilere; ayrıca araştırmayı destekleyecek araştırmalara yer verilmiştir

Literatür tarandığında girişimcilik konusunda gerek yurt içinde gerek yurt dışında birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Girişimcilik ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmaların genelde 2000' li yıllardan sonra arttığı gözlenmektedir.

Girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak Turizm, İktisat, Ekonomi, İşletme bölümünde okuyan üniversite öğrencileri, öğretmenler veya okul idarecilerine yönelik yapılan çalışmalardır (Bilge ve Bal 2012:134). Bazı araştırmacılar girişimcilik becerisinin bireylere daha erken yaşlarda verilmesi gerektiğini savunurken (Raposo ve Paço, 2011: 454) bazıları da öğretim programları hazırlanırken program uygulayıcısı olan öğretmenlerin de aktif rol alması gerektiğini savunuyor.

2. 4. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Literatürü incelediğimizde girişimciliği oluşturan birçok özellik olduğu görölmektedir:

Akyürek ve şahin (2013), ‘‘İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi’’ adlı çalışmasında tarama modeli kullanılmış ve girişimcilik becerileri hakkında öğretmen görüşlerine başvurulması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin çoğunda ‘‘kendine güven’’, ‘‘risk alma eğilimleri’’ ve ‘‘fırsatları değerlendirme’’ becerilerinin belirgin bir şekilde yüksek olduğu, fakat ‘‘karar verme’’ ile ilgili beceri düzeyinin düşük olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Demireli vd. (2014), ‘‘Farklı Öğrenim Düzeyindeki Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması’’ adlı çalışmada öğrencilerin, üniversitelerde farklı öğrenim seviyelerinde almış oldukları eğitimin, girişimcilik konusundaki düşüncelerini etkilemede önemli rol oynadığını belirtilmiştir. Öğrencilerin farklı öğrenim düzeylerinde almış oldukları eğitimlerle özgüven, yeni fikirlere açık olma, vizyon sahibi olma, risk alma, kendi işini kurma konusunda bilgi ve tecrübe sahibi olduklarını belirtmiştir. Bu çalışmada ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemek, bu konuda farklı özelliklere sahip olup olmadıklarını ortaya çıkarmak, öğrenim düzeylerinin girişimcilik özellikleri üzerine etkisinin olup olmadığı ölçölmüştür. Sonuç olarak farklı öğrenim düzeyindeki öğrencilerin girişimcilik özellikleri açısından önemli derecede farklılık olduğu kanısına varmışlardır.

Maya vd. (2012), ‘‘Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordaması’’ adlı çalışmada, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksekokulunda 1.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin girişimcilik düzeylerini değişik kaynaklardan (arkadaş, aile, özel insan) almış oldukları sosyal desteğin etkisinin olup olmadığını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin özel bir insan ve arkadaşlarından aldıkları desteğin girişimcilik özelliklerini önemli ölçüde etkilediği belirlenmiştir.

elik (2014), ‘‘ Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri’’ adlı çalışmasını sınıf öğretmeni adayları ve

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik yapmıştır. Bu adayların girişimcilik bilgi ve beceri seviyelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucuna göre hem Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının hem de Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik alanında bilgi düzeyleri ve beceri düzeyleri arasında anlamlı fark bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının girişimcilik konusunda bilgi düzeylerinin yüksek, beceri düzeylerinin ise orta olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının girişimcilik bakımından demografik yapıları incelendiğinde her iki alandaki öğretmen adaylarının birbirine yakın istatistiksel sonuçlara sahip olduğu belirlenmiştir.

İN (2015), “1968-2012 Yılları Arasında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi” isimli araştırmada betimsel bir çalışma yapılmış ve 1968-2012 yılları arasında okullarımızda 4. ve 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan girişimcilik becerileri incelenip analiz edilmiştir. Araştırma sonucuna göre belirtilen yıllar arasındaki Sosyal Bilgiler ders kitaplarında en çok yer verilen becerinin ekonomiye yönelik bilme, kavrama, günlük hayatta kullanmaya dayalı beceriler olduğu tespit edilmiştir.

Uygun ve Er (2016) tarafından yapılan araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerilerini ölçmek amaçlanmıştır. Araştırmaya 2015-2016 eğitim yılında İzmir’ de görev yapan iki yüz on dört Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Çalışmada, öğretmenlerin demografik yapısının girişimcilik özelliklerini etkileyip etkilemediği analiz edilmeye çalışılmıştır. Buna göre, öğretmenlerin cinsiyetleri ile çalıştıkları kurumların girişimcilik özelliklerini etkilemediğini, ailelerinin çalıştığı sektörler, görevlerindeki hizmet yılı sürelerinin girişimcilik özelliklerini anlamlı derecede etkilediği sonucuna varılmıştır.

İbicioğlu vd. (2010), “Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama” isimli çalışmada üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimi aldığı ilerde girişimcilik alanında daha başarılı olacakları düşüncesi amacıyla, girişimcilik eğitimi alan ve girişimcilik eğitimi almayan iki grupta öğrencinin eğilimlerini karşılaştırarak, girişimcilik eğitiminin etkisi ölçmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak girişimcilik eğitimi alan işletme

bölümü öğrencilerin, bu eğitimi almamış öğrencilerden daha çok girişimci özelliklere ve düşüncesine sahip oldukları gözlenmiştir.

Yazıcı (2014) tarafından yürütülen “Ortaokul Yöneticilerinin Girişimcilik Yeterlilik Düzeyleri” adlı çalışmada ortaokullardaki idarecilerin girişimcilik becerileri seviyelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya İstanbul/ Bahçelievler’ de görev yapan ortaokul öğretmenleri katılım sağlamıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre ortaokullarda idarecilik yapanların, girişimcilik becerileri düzeyleri cinsiyete, branşlarına, idarecilikteki kıdemlerine, aldıkları eğitime, görev yaptıkları okulların çevre koşullarına ve öğretmen- öğrenci sayılarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

Çetinkaya ve Alparslan (2013), “Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri ” çalışmada, hem girişimci bireylere hem de üniversite öğrencilerine, üniversitelerde verilen girişimci özelliklerin nasıl olması gerektiği ve günümüzde girişimci özelliklerin ne olması gerektiği konusunda görüşleri sorulmuştur. Yapılan araştırmanın sonucunda bulgular göstermiştir ki hem girişimci bireylerin hem de üniversite öğrencilerinin vurguladıkları dürüstlük, risk alma, yenilikçi düşünme, özgüven gibi girişimci özellikleri ilk özellik arasında yer almıştır.

Yurtseven (2018) tarafından yapılan “İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmada, ilkokula devam eden öğrencilerin daha küçük yaşlarda girişimcilik becerilerin geliştirmek amacıyla eğitim öğretim devam ederken ortaya çıkan ihtiyaçlar belirlenmiştir. Çalışmaya 84 sınıf öğretmeni katılım sağlamıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen anket veri toplama aşamasında kullanılmıştır. Çalışma sonucunda elde edinilen bilgilere göre girişimcilik ile ilgili kazanımların, kitaplardaki etkinliklerin, ilkokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerini geliştirmede yetersiz kaldığı belirlenmiştir

Polat vd. (2014), "İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Girişimcilik Kazanımı Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmada, İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Programı’na ait ders kitaplarında yer alan girişimcilik becerisinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi ele alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre genel olarak öğretmenlerin girişimcilik becerisini ekonomik faaliyetlere göre değerlendirdikleri görülmüştür. Öğrencilere girişimcilik

becerisinin kazandırılmasında sınıf ve okul içinde yapılan etkinliklerin öneminden bahsedilmiş, girişimci öğrencilerin sahip olması gereken özelliklerin başında ise yaratıcı düşünme, kararlılık, özgüven becerilerinin geldiği vurgulanmıştır.

İpçioğlu ve Taşer (2009) “İşletme bölümünde verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri” adlı çalışmada işletme bölümü öğrencileri dahil edilmiştir. Araştırmada girişimciliğin alt boyutlarından risk alma, yenilikçi olma, belirsizliklere karşı tolerans gösterebilme, başarıma duygusu gibi ifadelerden meydana gelen ölçek hazırlanıp uygulanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre 4.sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre girişimciliğin bütün alt boyutlarında girişimcilik alanında anlamlı farklar olduğu ve bu farkın 4.sınıfların lehine daha olumlu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin genelinde ise istihdam imkanları bakımından devlet kurumları yerine özel sektör odaklı olmalarının farkında olup kendilerine güven ve risk alma eğilimlerinin yüksek çıktığı sonucuna varılmıştır.

Negiz vd. (2009), “Girişimcilik Özellikleri ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları SDÜ-İİBF Araştırması” adlı çalışmada, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, İktisat ve Çalışma Ekonomisi bölümlerinden 369 öğrenci üzerinde yapılan araştırmada cinsiyet farklılığının girişimciliğe etkisi olup olmadığı araştırılmak istenmiştir. Elde edilen bulgularda “girişimcilik özellikleri” bakımından erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre risk alma, yenilik, yaratıcılık, sosyal statü kazanma faktörleri açısından daha yatkın olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz ve Sünbül (2009), “Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi” adlı çalışmada Selçuk Üniversitesinde farklı bölümlerde okuyan 474 araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılan bulgular sonucunda erkek ve kız öğrencilerin arasında anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Çermik ve Şahin (2015) tarafından yürütülen “Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırma için, devlet üniversitelerinde okuyan 988 Sosyal Bilgiler Öğretmeni adayı ile çalışılmıştır. Veriler, adaylara yönelik geliştirilen sosyal girişimcilik ölçeği ile elde edilmiştir. Edinilen bulgulara göre sosyal girişimcilik ile yaşları arasında bir fark görülmemiş, ancak; toplumsal sorunlara karşı duyarlı

bireyler olma, okudukları sınıf seviyeleri arasında gözle görülür farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Demirtaş (2014), ‘‘Akademik Girişimcilikte Bireysel ve Sosyal Faktörlerin Rolü’’ adlı çalışmada çeşitli üniversitelerde görev yapan 422 akademisyenle anket yaparak onların fırsatları arama ve girişimcilik tecrübeleri alanındaki girişimcilik kapasitelerinin akademik girişimcilikteki rolünü incelemiştir. Sonuçlar, tecrübenin ve bireysel düzeydeki özelliklerin, akademik girişimcilikte önemli unsurlar olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bireysel düzey kadar etkili olmasa da sosyal çevrenin de etkili olduğu tespit edilmiştir.

Avşar (2007), ‘‘Çukurova Üniversitesi’nde Yüksek Öğretim Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi’’ isimli çalışmada yapılan analizler sonucunda Çukurova Üniversitesi’nde okuyan öğrencilerinin girişimcilik seviyelerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bu düzey, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden araştırmaya dahil edilen öğrencilerde, üniversite ortalamasından daha yüksektir. Eğitim Fakültelerinde okuyan öğrencilerde ise üniversite ortalamasından düşüktür. Demografik değişkenlerin de girişimciliğı etkilediğı görülmektedir. Genel olarak erkekler kızlardan daha girişimci özelliklere sahip, yüksek gelirli ailelere sahip öğrencilerin düşük gelirli olanlara göre daha girişimci oldukları gözlenmiştir.

Bilge ve Bal (2012), ‘‘Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma’’ adlı çalışmada üniversite öğrencilerinin girişimcilik konusunda ilgilerini ve bu konuda yeterliliklerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmada faktör analizi sonucunda altı boyut oluşturulmuştur. Girişimcilik alt boyutlarında cinsiyetin etkisi az bulunmuştur. Girişimciliğın alt boyutları üzerinde okulların, ‘‘liderlik yönlü’’ ve ‘‘gelecek odaklı’’ özellikleri anlamlı bulunmuştur.

Akar ve Aydın (2015) tarafından yapılan ‘‘Öğretmen Adaylarının Kişilik Özelliklerinin Sosyal Girişimcilik Özelliklerini Yordama Düzeyi’’ adlı çalışmaya İnönü Üniversitesi eğitim fakültesin son sınıfta okuyan öğrenciler katılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara kendini ifade etme, çevresi ile uyumlu olma, aktif olma, özgüven ile sosyal girişimcilik arasında anlamlı bir farklılık tespit edilirken, bireylerin nörotik kişilik özellikleri ve sosyal girişimcilik arasında belirgin bir farklılık görülmemiştir.

Balaban ve Özdemir (2008), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği” adlı çalışmada eğitim ve girişimcilik eğitiminin ortaya çıkarılmasının gerekliliğini ancak yeterli olarak değerlendirilmemesi gerektiği bulgusu elde edilmiştir.

Karabulut (2009), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirleme” adlı çalışmada üniversite öğrencilerinin çoğu girişimcilik eğitimi almış olmalarına rağmen yeni kurulan bir işte çalışmak istemedikleri, kendine ait özel bir iş kurmak istemedikleri, ve mezun olduktan sonra kendilerine ait işini kurup girişimci olmak istemedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Korkmaz (2012), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği” bu çalışmada İşletme bölümünde okuyan öğrencilerin girişimci özelliklere sahip olup olmadıklarını belirlemek, ayrıca girişimcilik eğilimlerinde etkisi olan demografik, psikolojik ve aile faktörlerinin neler olduğunu araştırmak amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular, öğrencilerin kendilerini girişimci kişiliğe uygun olarak görmede ve gelecekte kendine ait iş kurma isteklerinde etkisi olan aile, demografik ve psikolojik faktörler arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir.

Keleş vd. (2012), “Ön Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmada, vakıf ve devlet üniversitesi okuyan ön lisans öğrencilerinin girişimcilik becerisi düzeylerini belirlemek ve girişimcilik becerilerinin çevresel faktörlere göre farklılık gösterip göstermeyeceğini tespit etmek amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin girişimcilik becerileri düzeyi, devlet üniversitesinde okuyan öğrencilerin düzeylerine göre anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Ayrıca genel olarak öğrencilerin girişimcilik düzeylerinde, girişimciliği belirleyen faktörlerin ailenin ekonomik düzeyi, iş deneyimleri, eğitim, sosyo-kültürel özelliklerin olduğu kanısına varılmıştır.

Fidan ve Çiftçi (2010), “Farklı Fakültelerdeki işletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları” adlı çalışmada Sivas ve Kayseri illerindeki üniversitelerin İşletme fakültelerinde okuyan öğrenciler ile çalışılmıştır. Öğrencilere yöneltilen “Fakültede aldıkları eğitim, kendi işini kurma konusunda cesaretlendirip cesaretlendirmede sorusuna Sivas deneklerinin “evet” cevabı Kayseri deneklerine

göre daha yüksek çıktığı gözlenmiştir. Sonuç olarak Sivas ilinde eğitim alan işletme öğrencilerinin kendilerine ait iş kurma konusuna daha fazla yönlendirildikleri tespit edilmiştir.

Mutluer (2013), “Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği)” adlı çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan beceriler ile ilgili Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini tespit etmek amaçlanmıştır. Nitel yöntemle yürütülen çalışmanın verileri Menemende görev yapan öğretmenlerle yarı yapılandırılmış mülakatlarla elde edilmiştir. Bulgular sonucunda çalışmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, bu dersin bilgi temelli bir ders olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin büyük çoğunluğu, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan beceriler ve bu becerilerin nasıl öğretileceği konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

2. 4. 2. Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Gurel vd. (2010), “Tourism Students’ Entrepreneurial Intentions” adlı çalışmada İngiltere ve Türkiye’ de turizm bölümünde okuyan 409 öğrenci arasında sosyo kültürel faktörler, risk alma eğilimlerini, yenilikçi özelliklerini, girişimcilik niyetlerini araştırmak amaçlanmıştır. Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre girişimcilik ile ilgili bu özelliklerin, girişimci aile ile önemli bir ilişkisi olduğu ayrıca öğrencilere verilen eğitimin girişimci tutumları kazandırmada önemli bir etkisinin olmadığı kanısına varılmıştır.

Alberti (1999), “Girişimcilik Eğitimi, Teorisi ve Araştırma Beklentileri” adlı araştırmasında; girişimcilik ile ilgili kavramları ele alıp incelemiştir. Girişimcilik eğitimi ve girişimci bireylerin yetiştirilmesi gibi konulara odaklanmıştır. Çalışma sonunda elde edilen bulgular, son yıllarda girişimcilik ve girişimcilik eğitiminin önceki yıllara göre daha çok önemsendiği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Fakat girişimcilik becerisinin bireyler tarafından henüz tam olarak davranış haline getirilmediği tespit edilmiştir.

Graevenitz, Harhoff ve Weber (2010) tarafından yapılan “The Effects of Entrepreneurship Education” adlı çalışmada girişimcilik eğitiminin etkileri girişimcilik eğitiminin öğrenme sürecine olan etkisi analiz edilmiştir. Çalışmanın dikkat çeken bir sonucu, devlet politikalarının girişimcilik eğitimlerinin niteliğiyle

ilgili önemli etkisinin olduğudur.. Aynı çalışmanın bir başka sonucu da öğrencilerin özgüven becerilerinin, girişimcilik becerisi üzerinde olumlu etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Arogundade (2011) ‘‘Entrepreneurship Education: An Imperative for Sustainable Development in Nigeria’’ adlı çalışmasında Nijerya’da ekonomik kalkınmayı geliştirip sürdürebilmek için girişimcilik eğitiminin öneminden bahsetmektedir. Çalışmada hem Nijerya hem de Afrika’nın diğer ülkelerinin hükümetleri ile eğitim ile ilgili birimlere, çocukların ve gençlerin girişimcilik becerilerini yükseltmek için eğitim programlarına girişimcilik eğitiminin konulması tavsiye edilmiştir. Böylece küçük yaşlardan itibaren girişimcilik eğitimi alan gençlerin dolaylı olarak ülke ekonomisinin büyümesine katkı sağlayacağı düşünülüp öneride bulunulmuştur.

Girişimcilik becerisi ile ilgili literatür incelendiğinde genel olarak üniversite öğrencileri, girişimci bireyler, okul idareci veya öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerini öğrenmek için yapılan çalışmalar olduğu görülmektedir. Bazı araştırmaların ise ders kitaplarının öğrencilere kazandırılmak istenen girişimcilik becerisinin öğrencilere (Gömlüksiz ve Kan 2009) ve eğitimcilerin görüşlerine (Polat vd. 2014) yönelik olduğu görülmüştür. Araştırmalarda genel olarak girişimcilik ruhunun genetik olarak var olacağı gibi; ekonomik gelir, eğitim, çevre, aile yapısı, sınıf ve okul içinde yapılan etkinliklerin de önemli etkenler olduğu bulgusuna varılmaktadır (Aykan, 2002: 83).

Bu çalışmada ise ortaokullarda yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın (2018) girişimcilik becerilerine yönelik değerlendirmelerde bulunulmak üzere, program uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemi, araştırmanın örnekleme hakkında bilgilendirme yapıp, verilerin nasıl toplandığı ve analiz edildiği ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3. 1. Araştırmanın Modeli (Yöntemi)

Temel nitel araştırma yöntemi olan bu çalışmada, görüşme yöntemi uygulanmıştır. Araştırmalar esas aldıkları felsefeler ve bakış açılarına göre nitel ve nicel olmak üzere ikiye ayrılır. Nitel araştırma yapanlar için “araştırılacak insanları tespit etme biçimini belirleyen, temsil güçlerinden çok araştırma konusuyla ilgili olmalarıdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 38-49).

Nitel araştırma yapanlar, olayları belli ölçütlere göre belirler, bir olayın seçilip seçilmeyeceğini belirleyen, onun içerik kısmıdır. Bu yüzden genellikle amaca yönelik örneklem türü kullanılır (Neuman, 2012: 321). Nitel çalışmalar genelleme yapma amacı gütmediklerinden, inceledikleri bir olay veya olguyu ölçmek yerine onu detaylı anlamaya çalışmak önemlidir. Bu sebeple çok geniş örneklem grubu ile çalışmak yerine, çalışmanın amacına hizmet eden küçük örneklem grubuna yönelik bir çalışılma daha faydalı olmaktadır. Bu çalışmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Temel nitel araştırma yöntemi çalışmalarının mantığı ve gücü, detaylı çalışmalar için daha çok bilgi edinilmesini sağlar (Glesne, 2013: 59).

3. 2. Örneklem

Araştırmanın evrenini 2019/2020 eğitim öğretim yılında Adana’ da Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler Öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada görüşlerine başvurulmuş öğretmenlerin seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçütler şu şekilde belirlenmiştir:

1. Araştırmaya katkı sağlayacak olan öğretmenlerin üniversitede eğitim fakültelerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünden mezun olması,

2. Milli Eğitim Bakanlıklarına bağlı okullarda kadrolu Sosyal Bilgiler öğretmenleri olarak görev yapıyor olmak,
3. Görevde hizmet sürelerinin en az beş yıl olması.
4. Sosyo-ekonomik düzeyleri farklı okullarda görev yapmak.

Öğretmenlerle ön görüşmeler yapılmış, çalışma ile ilgili genel olarak bilgilendirilmiş ve araştırmaya katkı sunmaları ile ilgili talepte bulunulmuştur. Bu öğretmenlerden gönüllülük esasına dayalı olarak 35 Sosyal Bilgiler öğretmeni örneklem olarak seçilmiştir. Ancak 5 öğretmenin, görüşme formundaki sorulara verdikleri cevapların çok kısa ve araştırmanın amacına uygun olmadığı görülmüş değerlendirmeden çıkarılmıştır. Böylece araştırmanın örneklemi 30 öğretmen oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan çalışma grubu cinsiyet, meslekteki kıdemlerine göre, yaş ve okuttukları sınıflara göre gruplara ayrılmış, frekans ve yüzde değerleri bulunup tablo 3.1’ de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	13	43,3
	Erkek	17	56,6
Görev yılı (Kıdem) gruplarına göre dağılım	(1-5)	12	40
	(6-10)	13	43,3
	(11+)	5	16,6
Yaş gruplarına göre dağılım	25-30	11	36,6
	31-35	14	46,6
	35+	5	16,6
Okuttukları sınıflara göre dağılım	5. sınıf	6	20
	5. ve 6. sınıf	11	36,6
	5. 6. ve 7. Sınıf	13	43,3
TOPLAM		30	100

Tablo 4.1.’ de araştırmaya katılan çalışma grubu, cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde katılımcıların %56.6’ sını erkeklerin, %43.3’ nün kadınların oluşturduğu görülmektedir. Elde edilen bu verilere bakıldığında, erkeklerin kadınlardan daha çok katılım sağladığı görülmektedir. Katılımcıların meslekteki kıdemleri incelendiğinde 1-5 yıl arasında görev yapanların % 40; 6-10 yıl arasında görev yapanların % 43.3; 11 yıl ve daha fazla görev yapanların ise % 16.6 oranında olduğu görülmektedir. Buna göre araştırmaya katılan çalışma grubunun %83.3’ ünün

10 yıl gibi bir süre görev yapıyor olmaları, çalışmanın daha mesleğinin başında olan öğretmenlerden oluştuğunu göstermektedir. Veriler, yaş grubuna göre incelendiğinde 25-30 yaş arası katılımcıların % 36.6 olduğu; 31-35 yaş arasında olan katılımcıların %46.6 olduğu; 35 ve üstü yaş grubuna sahip olanların ise % 16.6 oranında olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda araştırma, genç ve dinamik öğretmenlerden elde edilen verilerden oluşması bakımından önem arz etmektedir. Çalışma grubu, okuttukları sınıflara göre kategorilere ayrıldığında sadece 5. Sınıf derslerine girenlerin %20; hem 5. Sınıf hem de 6. Sınıf derslerine girenlerin % 36.6 olduğu; 5.sınıf, 6. Sınıf ve 7. Sınıf derslerine giren katılımcıların % 43.3' ünü oluşturduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde, katılımcıların neredeyse yarıya yakını, tüm sınıf düzeylerinde derslere girdikleri için Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' na hakim oldukları görülmüş, bu durum, dikkate değer bir veri olarak göze çarpmaktadır.

3. 3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemi tekniklerinden biri olan ve araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu tekniği ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacının görüşme formundaki soruları önceden hazırladığı bir tekniktir (Ekiz, 2003: 23).

Görüşme yöntemi, Sosyal Bilimler alanında yapılan çalışmalarda en yaygın veri toplama yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 51).

Araştırmanın kuramsal boyutu literatür taranıp oluşturulduktan sonra orta okullarda yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda yer alan girişimcilik becerilerine yönelik öğretmen görüşlerini almak için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu hazırlanırken, Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer alan girişimcilik becerilerinin etkililiği ile ilgi soruların; öğretim programının kazanımları, içeriği, öğrenme öğretme süreci, ölçme değerlendirme ve becerilerin uygulanabilirliğine yönelik olarak hazırlanmasına dikkat edilmiştir. Görüşme formu, 10 tane açık uçlu sorudan oluşturulmuştur.

Araştırmada kullanılacak olan görüşme formu, geçerliğin kontrolünü sağlamak amacıyla Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında 3 uzman görüşüne sunulmuştur. Eğitim uzmanlarından alınan geri bildirimler ve öneriler doğrultusunda görüşme formu düzenlenip son şeklini almıştır. Adana Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma ile ilgili yazılı olurun alınmasından sonra görüşme

sırasında formda yer alan soruların hem uygun bir ortamda öğretmenler tarafından rahat bir şekilde cevaplanabilmeleri hem de eğitim öğretimin aksamaması için ders saatleri dışında öğretmenlerden önceden randevu alınıp görüşme formu uygulanmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Nitel çalışmalarda veriler, betimsel ve içerik analizi olmak üzere genel olarak iki teknikle analiz edilmektedir (Kümbetoğlu, 2005: 156).

Betimsel analiz, görüşme sonunda elde edilen verilerin özgün haline bağlı kalınarak, katılımcıların söylediklerinden doğrudan alıntılar yaparak, betimsel bir yaklaşımla verileri sunmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 90).

Nitel araştırmalarda sağlıklı bir analizin gerçekleştirilmesinde bilgilerin doğruluğunu ve geçerliliğini saptamak için; elde edilen verilerin hazırlanarak düzenlenmesi, bütün verilerin okunup tek tek incelenmesi, kodlanıp temaların oluşturulması, sonra da bulguların yorumlanması gerekmektedir (Demir, 2013: 48).

Bu araştırmada nitel veri analiz yöntemi tekniklerinden betimsel analiz tekniği ve içerik analizi tekniği beraber kullanılmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar, etik kurallar çerçevesinde betimlenmeye çalışılmıştır. Verilerin analizinde önyargılardan, ve herhangi bir tartışmaya sebep olabilecek yargılardan uzak durularak, elde edilen bulgular nitel araştırma yöntemlerine uygun bir şekilde ele alınmıştır.

Uygun bir ortamda katılımcılara uygulanan görüşme formları özenle toplanıp düzenlenmiştir. Bütün katılımcılara ait ifadeler dikkatlice okunmuş ve genel düşünceler not edilmiştir. Sorulara verilen cevaplara göre uygun kodlamalar yapılmıştır. Benzer ve farklı kodlamalar kendi aralarında kategorize edilip temalar belirlenerek, frekans değerleri belirlenip yüzde değerleri oluşturulmuştur.

Çalışmanın kuramsal çerçeve bölümünde ise içerik analizi kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, kendi içerisinde amaçlar, kazanımlar, öğrenme alanları, kavramlar, değerler ve beceriler şeklinde öğeler barındırmaktadır (MEB, 2018). Dolayısıyla kendi içerisinde uyumlu ve bir bütün halinde varlık gösteren ve birleşerek programı meydana getiren bu öğeler, girişimcilik becerisi ile ilişkili olma durumuna bağlı olarak analiz edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ortaokullarda yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda (2018) yer alan girişimcilik becerilerinin etkililiği konusunda, araştırmanın örneklemini oluşturan ve aynı zamanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın uygulayıcıları olan öğretmenlerin, araştırmada elde edilen görüşlerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın alt problemleri, veri toplama aracı olan görüşme formundaki öğretmen görüşleri, betimsel analiz tekniği kullanılarak benzerlik ve farklılıklara göre kategoriye ayrılarak kodlamalar yapılmış, yüzde ve frekans değerleri bulunup tablo halinde sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Birinci alt problemde, katılımcılara, Kendinizi girişimci bir birey olarak görüyor musunuz, sizce girişimci bireylerde ne gibi özellikler olmalıdır? sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4. 1.'de sunulmuştur.

Tablo 4. 1. Katılımcıların Girişimcilik Hakkında Görüşlerine İlişkin Veriler

		f	%
Kendimi girişimci olarak görüyorum		18	60
Kendimi girişimci olarak görmüyorum		12	40
TOPLAM		30	100
Cinsiyet			
Kendimi girişimci olarak görüyorum	Kadın	5	16,6
	Erkek	13	43,3
Kendimi girişimci olarak görmüyorum	Kadın	8	26,6
	Erkek	4	13,3
Kıdem Yılı	1-5 yıl	11	36,6
	6-10 yıl	10	33,3
	11+	2	6,6

Girişimci bireylerde olması gereken özellikler	<i>Yeniliklere açık</i>	18	60
	<i>Risk alabilen</i>	21	70
	<i>Özgüveni yüksek</i>	15	50
	<i>Eleştirel düşünebilen</i>	13	43,3
	<i>Sabırlı</i>	17	56,6
	<i>Gözlem yeteneği yüksek</i>	14	46,6
	<i>İşini içselleştiren</i>	7	23,3
	<i>Araştırmacı</i>	18	60

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya katılan çalışma grubunun % 60' ının kendilerini girişimci olarak gördüğü; % 40' ının kendini girişimci olarak görmediği, belirtilmiştir. Erkek katılımcıların % 43,3, kadın katılımcılardan % 16,6 daha fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların yarısından fazlasını oluşturan (%70) ve kendini girişimci olarak gören grubun demografik yapılarına bakıldığında, genelde kıdem yılı 1-5 ile 6-10 yıl arasında oldukları sonucuna varılmıştır. Kendini girişimci olarak görmeyen katılımcılar, genelde kadınlardan oluşmuştur, Kendilerini girişimci olarak görmeyen katılımcılar, özellikle risk almayı göze alamadıklarını belirtmişlerdir. Ö7: *“Kendimi girişimci bir birey olarak görmüyorum. Girişimci olmak için olumsuz sonuçları göze almak gerekiyor, ama ben garantici bir yapıya sahibim risk almaktan çekinirim.”*

Girişimci bireylerde olması gereken özelliklerin neler olduğu konusunda katılımcıların hemfikir olduğu özellikler; Yeniliklere açık, Risk alabilen, Özgüveni yüksek, Eleştirel düşünebilen, Sabırlı, Gözlem yeteneği yüksek, İşini içselleştiren, Araştırmacı olarak belirtilmiştir. Bu özelliklerden risk alabilen %70, yeniliklere açık % 60 ve araştırmacı % 60 yüzde olarak en yüksek değer olarak karşımıza çıkarken, en düşük değere karşılık gelen özellik ise *“işini içselleştiren”* özelliğidir.

4. 2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt problemde katılımcılara, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinlikler öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu hazırlanmış mıdır? sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4. 3.' te sunulmuştur.

Tablo 4. 2. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Etkinliklerin Öğretmen Bilgi Becerilerine Uyumlu mudur Sorusuna İlişkin Veriler

	f	%
Girişimcilik etkinlikleri öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu	19	63,3
Girişimcilik etkinlikleri öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu değil	11	36,6
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 2' e ait veriler incelendiğinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu diyen katılımcıların oranı % 63,3 olduğu görölmektedir. Bu katılımcılar öğretmenlerin gerek katıldıkları hizmet içi kurs, seminerler ile gerekse kendilerini kişisel olarak geliştirdikleri için SBÖP' te yer alan girişimciliğe yönelik etkinliklerin öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu olduğunu düşünmektedirler. Ö13: *“Evet, programda yer alan etkinlikleri, öğretmen bilgi ve becerileri ile uyumlu buluyorum. Çünkü programda yer verilen girişimcilik etkinliklerinin seviyeleri çok ağır değil uygulanabilir nitelikte. Öğretmenlerin, yenilenen öğretim programlarına göre kendilerini geliştirmeleri ve derslere ön hazırlık yaparak girmeleri halinde etkinlikler öğretmenlerin bilgi becerilerine uyumlu hale gelecektir.”* Girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu değil diyen katılımcıların oranının % 36,6 olduğu görölmektedir. Bu katılımcılar, eğitim fakültelerinde girişimcilik becerilerine yönelik dersler almadıklarını, bu yüzden SBÖP' te yer alan girişimcilik etkinliklerinin öğretmen becerileri ile uyumlu olmadığını düşündüklerini belirtmişler. Ö5: *“Hayır uyumlu olarak görmüyorum. Çünkü üniversitede girişimcilik becerilerine ait herhangi bir ders almadım.”*

4. 3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt problemde katılımcılardan, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda yer alan girişimcilikle ilgili kazanımların yeterli olup olmadığını sebepleri ile beraber açıklamaları istenmiş. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri bulunup tablo 4.4' te sunulmuştur.

Tablo 4. 3. Girişimcilik Becerisine Yönelik Kazanımların Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Veriler

	f	%
SBÖP’ te yer alan girişimcilik ile ilgili kazanımlar yeterlidir.	9	30
SBÖP’ te yer alan girişimcilikle ilgili kazanımlar yeterli değildir.	21	70
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 3. incelendiğinde, araştırmaya katılanların yarısından fazlasının SBÖP’ te yer alan girişimcilikle ilgili kazanımları yeterli bulmadıklarını gösteriyor (% 70). Bu katılımcılar, girişimcilik ile ilgili kazanımların her öğrenme alanında yer almadığını, girişimcilik ile ilgili kazanımlara yer verilen öğrenme alanlarında ise kazanım sayısının çok az olduğunu düşünüyor. Ö11: *“Bence yeterli değildir. Çünkü her üniteye girişimcilik ile ilgili kazanım yok.”*

SBÖP’ te yer alan girişimcilikle ilgili kazanımları yeterli bulan katılımcılar (% 30) ise kazanım sayısının değil niteliğın önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ö5: *“Evet yeterli buluyorum. Ezber, yoğun bilgi, ve çok fazla kazanım yerine, girişimcilik ile ilgili daha az ve öz kazanımların öğretim programına konulmasını doğru ve yeterli buluyorum.”*

4. 4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt problemde katılımcılardan SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğrencileri içsel motive edip etmediğı, onların derse katılımları üzerinde etkili olup olmadığı yönünde görüşleri öğrenilmek amaçlanmıştır. Elde edilen veriler belli başlı kategorilere ayrılıp frekans ve yüzde değerleri Tablo 4. 4.’ te sunulmuştur.

Tablo 4. 4. Girişimcilik Becerisine Yönelik Etkinliklerin Öğrencileri İçsel Motive Ediyor mu ve Derse Katılımlarını Sağlıyor mu Sorusuna İlişkin Veriler

	f	%
Etkili olduğunu düşünüyorum.	12	40
Etkili olduğunu düşünmüyorum	18	60
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 4. incelendiğinde SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğrencileri içsel motive edip etmediği, onların derse katılımları üzerinde etkili olup olmadığı alt problemine yönelik verilen cevaplarda katılımcıların % 60’ının bu becerilerin etkili olmadığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Bu katılımcılar, girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin bilişsel düzeyde olduğu için davranışa dönüştürülemediğini belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler ders sayısının az olması ve öğrencilerin sınav odaklı çalışmalarından dolayı girişimcilik becerilerinin öğrencileri içsel motive etmediğini, derse katılmalarında etkili olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların % 40’ ı ise girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğrencilerin dikkatini çeken, eğlenceli ve öğrenci seviyelerine uygun olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

4. 5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ nda yer alan girişimcilik kazanımlarının, öğrencilere fırsat eşitliği sağlayıp sağlamadığına yönelik katılımcı görüşlerine yer verilmiştir. Elde edilen veriler kodlanıp frekans ve yüzde değerleri şeklinde Tablo 4. 5’ te sunulmuştur.

Tablo 4. 5. Girişimcilik Becerisine Yönelik Kazanımların, Fırsat Eşitliğine İlişkin Veriler

	f	%
Fırsat eşitliği sağladığını düşünüyorum.	8	26,6
Fırsat eşitliği sağladığını düşünmüyorum.	22	73,3
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 5. incelendiğinde, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ nda yer alan girişimcilik kazanımlarının, öğrencilere fırsat eşitliği sağlayıp sağlamadığına yönelik elde edilen verilerde katılımcıların büyük çoğunluğu %73,3, girişimcilik kazanımlarının, öğrencilere fırsat eşitliği sağlamadığını düşündüklerini belirtmişler. Öğrencilerin kişilik özellikleri, kalabalık sınıflarda her öğrenciye kazanımlardaki etkinlikleri uygulama imkanı vermenin mümkün olmadığı, okulun fiziksel şartları ile

sosyo-kültürel farklılıklarını sebep olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların % 26,6' sı ise girişimcilik kazanımlarının, öğrencilere ‘*fırsat eşitliği sağladığını düşünüyorum*’ cevabını vermişlerdir. Bu katılımcılar yaptıkları açıklamada şartların eşit olmayabileceğini ancak eşitsizliklerin en aza indirgenebileceğini ve çeşitli imkanlar yaratarak her öğrenciye girişimcilik kazanımlarının uygulama fırsatı verilmesi gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

4. 6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt problemde araştırmaya katılan katılımcılara SBÖP’ te ön görülen ölçme değerlendirme tekniklerinin, öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçebilecek nitelikte olup olmadığı ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Verdikleri cevaplarda ortak görüşler belirlenip frekans ve yüzde değerleri bulunarak Tablo 4. 6’ da sunulmuştur.

Tablo 4. 6. Ölçme Değerlendirme Tekniklerinin, Öğrencilerin Girişimcilik Becerilerini Ölçebilecek Nitelikte midir Sorusuna İlişkin Veriler

	f	%
Ölçebilecek nitelikte olduğunu düşünmüyorum.	30	100
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 6. incelediğinde katılımcılara, SBÖP’ te öngörülen ölçme değerlendirme tekniklerinin, öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçebilecek nitelikte olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların hepsi (% 100) bu soruya olumsuz cevap vermişlerdir. Katılımcıların % 23,3’ ü SBÖP’ te öngörülen ölçme değerlendirme tekniklerinin, çoklu değerlendirme tekniklerine uygun olmadığını, %20’ si ölçme değerlendirme tekniklerinin psikomotor davranışları ölçecek nitelikte olmadığını daha çok öğrencilerin bilişsel düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların % 13,3’ ü ölçme değerlendirme tekniklerinin öğrenci davranışlarına yönelik olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların % 26,6’ sı ölçme değerlendirme tekniklerinin sınıf içinde uygulanmasının zor olduğunu belirtirken; % 16,6’ sı da ölçme değerlendirme tekniklerinin kazanımların amacına uygun nitelikte olmadığını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar girişimcilik becerilerinin herhangi bir ölçme değerlendirme tekniğiyle ölçmenin doğru olmadığını bu becerinin süreç içerisinde

kendiliğinden ortaya çıkan beceriler olduğunu belirtmişlerdir. Ö11: *Girişimcilik somut olarak ölçülebilecek bir beceri değil aslında. Yaşayarak/görerek süreç içerisinde öğrenilebilir ki kanımca bunun nitel/nicel bir ölçme değerlendirme tekniğiyle yapılması doğru olmaz.*''

4. 7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu alt problemde katılımcıların, SBÖP' te yer alan girişimcilik becerilerini, öğrencilerin günlük yaşantıları ile destekleyip bu becerilerin kalıcılığını sağlayıp sağlamadıkları ile ilgili düşünceleri sorulmuş, verdikleri cevaplar belli başlıklar altında toplanıp frekans ve yüzde değerleri Tablo 4. 7. sunulmuştur.

Tablo 4. 7. Girişimcilik Becerisinin, Günlük Yaşantıları Destekleyip Becerilerin Kalıcılığı Sağladığını Düşünüyor musunuz Sorusuna İlişkin Veriler

	f	%
Yaşantılar ile desteklenip becerilerin kalıcılığını sağladığını düşünüyorum.	14	46
Yaşantılar ile desteklenip becerilerin kalıcılığını sağladığını düşünmüyorum	16	52
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 7. incelendiğinde katılımcıların % 46,6' sının SBÖP' te yer alan girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin günlük yaşantıları ile destekleyip bu becerilerin kalıcılığını sağladığını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların % 10' u becerilerin imkanlar dahilinde günlük yaşantılarla desteklenebileceğini, % 23,3' ü becerilere yönelik etkinliklerle kalıcılığın sağlanabileceğini, % 13,3' ü ise okul dışında kurumlar ile işbirliği yaparak bu kurumlara düzenlenen gezilerle girişimcilik becerilerinin kalıcılığı sağladığını düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan katılımcıların % 53,3' ü ise SBÖP' te yer alan girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin günlük yaşantıları ile destekleyip bu becerilerin kalıcılığını sağladığını düşünmediklerini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların % 10'u özellikle kırsal kesimlerde okullardaki fiziksel eksikliklerin bu becerileri uygulamada engel oluşturduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. % 16,' sı çekingen, utangaç, risk almayı göze alamayan, özgüveni düşük kişilik özelliklerine sahip öğrencilerde bu becerilerin kalıcılığı sağlayamayacağını düşündüklerini

belirtmişlerdir. % 16,6' sı ailelerin sosyo-kültürel yapılarının ve ekonomik durumlarının bu becerileri günlük yaşamda kalıcı hale getirmede önemli bir etken olarak gördüklerini belirtmişlerdir. % 10' u da bu tür etkinlikleri zaman kaybı olduğu ve öğrencilere bir fayda sağlamayacağını düşünen okul yönetiminden kaynaklanan sorunlar yüzünden gerçekleştirilemeyeceğini düşünmüşlerdir

4. 8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu alt probleminde katılımcılara, SBÖP kapsamında yer alan girişimcilik etkinliklerinin, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun etkinlikler olup olmadığı sorulmuş, frekans ve yüzde değer olarak Tablo 4. 8' de sunulmuştur.

Tablo 4. 8. Girişimcilik Etkinlikleri, Farklı Öğretim Yöntem ve Tekniklerin Kullanımına Uygun mudur Sorununa İlişkin Veriler

	f	%
Evet	19	63,3
Hayır	11	36,6
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 8. incelendiğinde katılımcıların % 63, 3' ü SBÖP' te yer alan girişimcilik etkinliklerinin, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bu katılımcılar, girişimcilik etkinliklerinin her türlü öğretim yönteme uyarlanabileceğini, kısıtlı imkanlar dahilinde bile bu etkinlikleri öğrencilere kazandırabilecek yöntem tekniklerin var olduğunu belirtmişlerdir. Ö7: *“Evet, bu etkinliklere uygun çok sayıda yöntem ve teknik kullanılabilir. Örneğin beyin fırtınası, istasyon, gezi, gözlem, sergi, proje temelli öğrenme, kavram haritaları, balık kılçığı tekniği, anlamsal çağrışım haritaları, altı şapkalı düşünme tekniği gibi pek çok yöntem teknik kullanılabilir.”*

Katılımcıların % 36, 6' sı girişimcilik etkinliklerinin, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun olmadığı yönünde görüş belirtmiştir.

4. 9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu alt probleminde katılımcılara SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mesleği seçebilmelerine yönelik yeterli katkı sunduğunu düşünüp düşünmedikleri sorulmuştur. Katılımcılardan alınan cevaplar belirli başlıklar altında toplanıp frekans ve yüzde değerleri şeklinde Tablo 4. 9.’ da sunulmuştur.

Tablo 4. 9. Girişimcilik Becerisinin Öğrencilere Meslek Seçiminde Katkı Sağlıyor mu Sorusuna İlişkin Veriler

	f	%
Yeterli katkı sunduğunu düşünüyorum.	19	63,3
Yeterli katkı sunduğunu düşünmüyorum	11	36,6

Tablo 4. 9. incelendiğinde katılımcıların, SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mesleği seçebilmelerine yönelik yeterli katkı sunup sunmadığı ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Elde edilen verilerden % 63,3’ ü bu becerilerin öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mesleği seçmelerine yönelik yeterli katkı sağladığını düşünmüşlerdir. Çünkü girişimcilik becerilerinin öğrencileri motive ettiği %13,3; ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verdiği % 20; gelecekteki meslekleri ile ilgili hayal kurmalarına imkan sağladığını % 10; ve öğrencilere yeteneklerini fark ettirdiğini % 20 düşünmektedirler. Katılımcıların % 36,6’ sı da girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mesleği seçebilmelerine yönelik yeterli katkı sunmadıklarını düşünmüşlerdir. Bu katılımcılar, toplumda genel olarak sabit maaşlı, devlet memuru mantığının yaygın olduğunu %13,3; becerilerin meslek seçimine yönelik etkinliklerden oluşmadığını %6,6; ortaokul düzeyinde olan öğrencilerin meslek seçimi için erken yaşta olduğunu %16,6 belirtmişlerdir.

4. 10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu alt boyutunda, katılımcılara Milli Eğitim Bakanlığının ‘Okul Dışarıda ‘ projesi kapsamında, yaşadıkları çevrede öğrencilerinin girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik ne gibi etkinlikler gerçekleştirdikleri sorulmuştur.

Katılımcıların verdikleri cevapların özüne bağlı alınarak, ifadeleri belli başlıklar altında toplanıp frekans ve yüzde değerleri şeklinde tabloda yer almıştır.

Tablo 4. 10. MEB’ in ‘Okul Dışarıda ‘ Projesi Kapsamında, Girişimcilik Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Yapılan Etkinlik Verileri

ne gibi etkinlikler gerçekleştirebilirsiniz?	f	%
<i>Meslek tanıtımları için çeşitli meslek grupları ziyaretleri</i>	5	16,66
<i>Girişimci kişiler ziyaret edilerek, başarı hikayeleri dinlenir.</i>	4	13,33
<i>Okuldaki atık ürünler toplanarak satılır</i>	6	20,00
<i>Okul bahçesinde sebze yetiştirilerek satılır</i>	4	13,33
<i>Okul bahçesinde kümes yapıp tavuk beslenir, yumurtalar satılır</i>	3	10,00
<i>Kitap ayraçları, Taş boyama gibi etkinlikler yapıp ürünler satılır</i>	5	16,66
<i>Kermes düzenlenerek evde yaptıkları ürünler satılır</i>	2	6,66
<i>Mangal kömürü yapıp paketleyerek yazın piknik alanlarında satılması</i>	1	3,33
TOPLAM	30	100

Tablo 4. 10. incelendiğinde katılımcıların, ‘Okul Dışarıda’ projesi kapsamında yaşadıkları çevrede öğrencilerinin girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik yaptıkları veya yapabilecekleri etkinlikleri yazdıkları görülmüştür. Buna göre; katılımcıların % 16,6’ sı *Meslek tanıtımları için çeşitli meslek grupları ziyaretlerinin* öğrencilerin o meslekler hakkında daha geniş bilgi sahibi olup ilgi ve ihtiyaçlarını belirleyebilecekleri belirtilmiştir. % 13,3’ ü *Girişimcilik alanında başarılı olmuş kişiler ziyaret edilerek, başarı hikayeleri dinlenir*, böylece öğrencilerde farkındalık oluşturulabileceğini belirtmişlerdir. % 20’ si *Okuldaki atık ürünlerin (kağıt, pil, plastik) toplanarak satılabileceğini* böylece okula hem maddi gelir sağlanacağını, hem çevreye karşı duyarlı girişimci bireyler yetiştirileceğini belirtmişlerdir. % 13’ ü imkanlar ölçüsünde *Okul bahçesinde sebze yetiştirilerek satılacağını*, böylece bir şeyler üreten ve maddi kazanç sağlayan bireyler yetişeceğini belirtmişlerdir. % 10’ u *Okul bahçesinde kümes yapıp tavuk beslenebileceğini, yumurtaların satılarak* öğrencilere hem hayvan sevgisinin aşılanacağı hem de maddi kazanç sağlamanın hazzına varacakları yönünde görüş bildirmişlerdir. % 16’ sı teknoloji tasarım dersinde öğrencilere *Kitap ayraçları, Taş boyama gibi etkinlikler*

yapılıp ürünler satılarak öğrencilerin girişimcilik becerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. % 6,7 sı öğrencilerin evde hazırladıkları ürünleri kermes düzenleyip satarak bir şeyler başarmanın hazzına varacaklarını düşünmektedirler. Öğretmenlerin %3,3' ü öğrencilerin, aileleri ile beraber mangal kömürü hazırlayıp yaz aylarında piknik alanlarında satarak girişimcilik becerilerinin geliştirilebileceğini ifade etmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan girişimcilik becerilerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesinin yapıldığı araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca bu doğrultuda öneriler sunulmuştur.

5. 1. Sonuç ve Tartışma

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan girişimcilik becerilerinin kazanım sayılarının yeterliliği konusunda, içerik, öğrenme öğretme süreci, ölçme değerlendirme açısından ve bu becerilerin uygulanabilirliği hakkında görüşlerini bildiren katılımcıların, genel olarak SBÖP hakkında olumsuz, kısmen olumlu görüşe sahip oldukları elde edilen bulgular arasındadır.

Katılımcıların yarıya yakını kendisini girişimci birey olarak görmediğini bu yüzden bu becerileri öğrencilere sunmakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir. Bu ciddi bir sorundur. Halbuki MEB (2018: 41) girişimcilik becerisi sürecinde bir girişimcinin sahip olması gereken becerilerin kazandırılması konusunda Sosyal Bilgiler dersini amaca uygun bir ders olarak görmektedir. Bu sebepten Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin girişimcilik düzeylerinin belirlenerek bu konudaki eksikliklerin giderilmesi gerekliliği önem arz etmektedir. (Akyürek ve Şahin, 2013) İlkokul öğretmenlerine yönelik yaptığı bir çalışmada ilkökul öğretmenlerinin kendi girişimcilik beceri düzeylerinin düşük olduğunu ve öğrencilere sunmakta sorun yaşadıkları sonucuna varmıştır. Bu bağlamda bu araştırmanın sonucu (Akyürek ve Şahin, 2013) ile benzerlik göstermektedir. (Deveci, 2015) yaptığı araştırmasında Sosyal Bilgiler dersini, girişimcilik becerisini kazandırmada ideal bir araç olarak kullanılabileceğini vurgulamıştır.

Katılımcıların kendilerini girişimci olarak görüp görmedikleri konusu cinsiyet açısından ele alındığında erkek katılımcıların, kadın katılımcılardan daha girişimci olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. (Tutar ve Altınkaynak, 2014) girişimcilik becerilerini etkileyen faktörlerle ilgili yaptığı çalışmada cinsiyetin girişimcilik becerilerinde etkili olduğu ve bu becerinin erkeklerin lehinde olduğu sonucuna varmıştır. (Negiz vd. 2009), tarafından yapılan çalışmada girişimcilik özellikleri

bakımından erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre risk alma, yenilik, yaratıcılık, sosyal statü kazanma faktörleri açısından daha yatkın olduğu tespit edilmiştir.

Hizmette görev süresi ve katılımcıların yaş grupları da SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerini öğrencilere kazandırıp kazandırmadığı konusunda önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre meslekte henüz yeni sayılabilecek, genç dinamik öğretmenlerin SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerini kazandırmada daha olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. (Özden, 2013) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin hizmet süreleri ile öğretim programları hakkında görüşleri arasında ters orantı olduğunu, bunun nedeni olarak da hizmet süresi artan öğretmenlerin, sürekli çağın ihtiyaçlarına göre yenilenen öğretim programları hakkında kendilerini geliştirmedikleri için olumsuz düşüncelere kapıldıklarını belirtmiştir.

Araştırmada, girişimci bireyde bulunması gereken özellikler ile ilgili katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgulara bakıldığında genel olarak; yeniliklere açık, risk alabilen, özgüveni yüksek, eleştirel düşünebilen sabırlı, gözlem yeteneği yüksek işini içselleştiren, araştırmacı gibi özellikler karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada, SBÖP’ te girişimcilik ile ilgili yer alan kazanım ve etkinliklerin öğretmen bilgi ve becerileri ile uyumlu olup olmadığına dair bulgular incelendiğinde katılımcıların genel olarak olumlu görüş bildirdiği görülmüştür. Ayrıca kısmen de uyumlu olmadığını çünkü eğitim fakültelerinde girişimciliğe dair herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum eğitim fakültelerindeki programların yeniden gözden geçirilip güncellenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. (Güzel ve Alkan, 2013) araştırmalarının sonucunda; yenilen programların, öğrenci ve öğretmenlere yüklediği görevleri, öğretmen ve öğrencilerin tam olarak yerine getirmede sorun yaşadıklarını, öğretmenlerin bu konularda öğrencilere rehberlik yapmada sıkıntı yaşadıklarını belirtmiştir. (Mutluer, 2013) yaptığı çalışmasında öğretmenlerin büyük çoğunluğun, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan beceriler ve bu becerilerin nasıl öğretileceği konusunda yeterli bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

(Arogundade, 2011) çalışmasında, girişimcilik eğitiminin öneminden bahsetmektedir. Çalışmada hem Nijerya hem de Afrika’nın diğer ülkelerinin hükümetleri ile eğitim ile ilgili birimlere, çocukların, gençlerin ve eğitimcilerin

girişimcilik becerilerini yükseltmek için eğitim programlarına girişimcilik eğitiminin konulması tavsiye edilmiştir. (İbicioğlu vd. 2010), çalışmasında üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğitimi aldığında ileride girişimcilik alanında daha başarılı olacakları düşüncesi amacıyla, girişimcilik eğitimi alan ve girişimcilik eğitimi almayan iki grupta öğrencinin eğilimlerini karşılaştırılmıştır. Girişimcilik eğitiminin etkisi ölçmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak girişimcilik eğitimi alan işletme bölümü öğrencilerin, bu eğitimi almamış öğrencilerden daha çok girişimci özelliklere ve düşüncesine sahip oldukları gözlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bir başka bulgu, Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında yer alan girişimcilik kazanımlarının, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı fakat kazanımların gerçekleştirilebilir olması olarak karşımıza çıkmaktadır. (Özden, 2013) Hayat Bilgisi programı ile ilgili yaptığı çalışmasında kazanımlar ile ilgili öğretmen görüşleri, çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

SBÖP’ te yer alan girişimcilik becerilerinin öğrencileri içsel motive edip etmediği yönünde katılımcılar genel olarak bu becerilerin öğrencileri içsel motive etmediği yönünde görüş belirtmişlerdir. (Güçlü, 2002) çalışmasında, özellikle mevcudu fazla sınıflarda öğretmenlerin 40 dakikalık bir sürede hangi konunun, ne kadar öğretebildiğini belirleyip buna göre önlem almasıyla, becerilerin öğrencileri içsel motivasyonunu artırmaları mümkün olmamaktadır.

Araştırmada SBÖP’ te ön görülen ölçme değerlendirme tekniklerinin, öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçebilecek nitelikte olup olmadığına dair bulgulardan elde edilen sonuca bakıldığında katılımcıların tamamı bu konuda ölçme değerlendirme tekniklerinin, girişimcilik becerilerini ölçmede çok yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılar, sınıfların kalabalık olması, okulların bulunduğu çevre koşulları, araç gereç eksiklikleri okul dışında yapılacak olan etkinlikler için prosedürden kaynaklanan sorunlar yüzünden ölçme değerlendirme konularında ciddi sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Bu durum kaygı yaratan ve eğitim programcılar tarafından dikkate alınması gereken bir durumdur. Bu konuyla ilgili literatürde yer alan benzer çalışmalardan elde edilen bulgular, araştırmamızı destekler niteliktedir.

Aynı zamanda (Özden, 2013) yaptığı çalışmasında, katılımcı olan öğretmenlerin görüşleri arasında bir fark olmadığını, öğretim programı uygulamada

en zorlandıkları kısmın ölçme ve değerlendirme olduğunu belirtmişlerdir. Bunun sebebi olarak da ölçme değerlendirme tekniklerinin sınıfların mevcut koşullarına uygun olmaması, sınıf ortamlarının daha önceden düzenlenmemesi, becerilerin değerlendirilmesini zorlaştırdığını belirtmişlerdir.

(Korkmaz, 2012) Yeni Öğretim Programlarının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi araştırmasında öğretmenlerin yeni öğretim programda yer alan becerilerin uygulanmasında değerlendirme süreci ile kaygılarının dile getirmiş ve materyallerin yetersiz olması, becerilerin ölçme değerlendirme sürecinde oluşturacağı güçlükler, araştırmanın elde edilen sonuçları arasındadır.

Araştırmada, girişimcilik becerilerinin farklı yöntem teknikler ile uygulanmasının mümkün olup olmadığına dair elde edilen bulgular, bu becerilerin farklı yöntem ve teknikler ile uygulanabileceği sonucunu ortaya çıkarmıştır. Kısmen de bu becerilerin farklı yöntem teknik ile uygulansa bile okulun fiziki şartlarının, okul yönetiminin, çevre koşullarının, sosyo- kültürel yapının, ailenin ekonomik durumunun sorun oluşturabileceğini belirtmişlerdir. (Akyürek ve Şahin, 2013) yaptıkları çalışmada girişimcilik becerilerinin çok yönlü olması, farklı yöntem tekniğe (gösteri, anekdot, görüşme, gözlem, sözlü sunum, proje, öz değerlendirme, öğrenci ürün dosyası, performans değerlendirme, dereceleme ve tutum ölçekleri) uyarlanabileceği bulgusunu elde etmişlerdir..

Araştırmada girişimcilik becerilerinin, öğrencilerinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun meslek seçmede katkıda bulunup bulunmadığı konusunda katılımcıların yarısından fazlasının, bu becerilere yönelik yapılan okul içi ve okul dışı etkinliklerin öğrencilerin hayallerini zenginleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca gelecekteki meslekleri hakkında karar almada katkı sunduğunu belirtmişlerdir. (Gömlüksiz ve Kan 2009) yaptıkları çalışmada girişimcilik ile ilgili sınıf ve okul içinde yapılan etkinliklerin meslek seçiminde önemli etkenler olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Katılımcıların bazıları ise ortaokul yıllarının meslek seçimi için çok erken bir yaş olduğunu belirtmişlerdir. (Bilge ve Bal, 2012), çalışmada öğrencilerinin girişimcilik konusunda ilgilerini ve bu konuda yeterliliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada faktör analizi sonucunda altı boyut oluşturulmuştur. Girişimciliğin alt boyutları üzerinde okulların, ‘‘liderlik yönlü’’ ve ‘‘gelecek odaklı’’ etkinlikleri anlamlı bulunmuştur.

Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda yer alan girişimcilik becerilerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda SBÖP' te yer alan girişimcilik becerilerine yönelik kazanım ve etkinliklerin yetersiz, içerik olarak yüzeysel olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenme-öğretme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarının uygulanabilirliği açısından kısmen olumsuz düşünürlerken, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun etkinlikler bakımından olumlu bulmuşlardır.

5. 2. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında, öğrencilerin sahip oldukları girişimcilik düzeylerini artıracak etkinliklere, kazanımlara daha çok yer verilmelidir

Öğrencilerin girişimcilik düzeyleri anaokulu ve ilkokul düzeyinden itibaren geliştirilmelidir.

Okullarda girişimcilik ile ilgili karikatür, çizgi roman vb. gibi çalışmalara bolca yer verilmelidir.

Gelişmiş ülkelerde girişimciliğin Sosyal Bilgiler dersi ve buna denk olan derslerin okullarda nasıl uygulandığı araştırılıp SBÖP' nin eğitim sistemindeki yeri iyileştirilmelidir.

Öğretmenlere öğrencilerin sahip oldukları girişimcilik düzeylerine olumlu yönde etki edebilecekleri hizmet içi eğitimler verilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan girişimcilik becerilerinin uygulanabilirliğinin istenen seviyede olabilmesi için programın ön gördüğü öğretim materyallerin öğretim kurumlarına tedariki sağlanmalıdır.

Öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınıp öğretim programları ile ilgili yeterli ölçme ve değerlendirmenin yapılabilmesi için sınıf mevcutlarının yeniden düzenlenip standart bir yapıya kavuşturulması gerekir.

Programın uygulanmasında yerel farklılıklar dikkate alınarak, o bölgenin sosyo-ekonomik durumu programla ilişkilendirilip girişimcilik becerileri daha uygulanabilecek bir yapıya kavuşturulabilir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın amaçlanan başarıya ulaşmasında program uygulayıcıları olan öğretmenlerin katkısı yadsınamaz. Öğretmenlerin programla ilgili olumsuz düşünceler ve kaygılarını ortadan kaldırmak için eğitim

fakültelerindeki seçmeli ders olan girişimcilik dersi zorunlu dersler arasına konulabilir. Böylece öğretmen adayları bu beceriler ile ilgili öğretim stratejileri, öğretim yöntemleri ve ölçme değerlendirme konusunda eğitim programcılarından birebir destek alma imkanı bulur.

Hizmet içi eğitim seminerlerinde programın hedeflerine göre eğitim verilmesi gerekir. Programda belirtilen uygulama takviminin, programda yapılması gerekli becerilerle ilgili etkinliklere göre güncellenmesi önerilebilir.

Okullarda öğretmenlerin girişimcilik ve diğer beceriler ile ilgili etkinlik ve ölçme değerlendirme çalışmalarında karşılaştıkları sorunları çözmede kendilerine yardımcı olabilecek destek birimleri oluşturulabilir.

Sosyal Bilgiler dersinin haftalık üç saat olması, öğretim programının ihtiyacı karşılamadığı yönünde ortak görüş var. Bu görüşler dikkate alınarak haftalık ders saatinin artırılması tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, H. ve Aydın, S. (2015). Öğretmen Adaylarının Kişilik Özelliklerinin Sosyal Girişimcilik Özelliklerini Yordama Düzeyi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 12, s: 425-436.
- Akyürek, Ç. ve Şahin, Ç. (2013), " İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi ", *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 57, s:51-68.
- Alberti, F. (1999). *La Formazione Imprenditoriale: Teoria e Prospettive Di Ricerca*, *Liuc Papers*, Serie Piccola e Media Impresa 3(65), 1-23.
- Alptekin, K. (2008). *Sosyal Hizmet Bakış Açısından Genç Yetişkinlerde İntihar Girişimlerinin İncelemesi: Bir Model Önerisi*, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.
- Arogundade, B. B. (2011). Entrepreneurship Education: An İmperative for Sustainable Development in Nigeria. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*, 2 (1), 26-29.
- Aslan, E. (2016). *Geçmişten Günümüze Sosyal Bilgiler*. Dursun Dilek (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (s. 3-51). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ata, B. (2006). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*, C. Öztürk (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Yapılandırmacı Bir Yaklaşım* (s. 71-83). Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- Ata, B. (2009). *Sosyal Bilgiler Ünitesi Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar*, Ankara, Pegem Akademi Yayınları.
- Avşar, M. (2007). *Yüksek Öğretimde Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması, Çukurova Üniversitesinde Bir Uygulama*, Adana, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, E ve Öner, G. (2016). "Sosyal Bilgiler ve Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi." *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (3), 497-515.
- Aygün, S., Özerdoğan, P., Nohutçu, M., Akpınar, M., Gültekin, G., (2018), *Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Ders Kitabı*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Aykan, E. (2002). *Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları*, (Kayseri'de bir uygulama, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Bakan, İ., Eyitmiş, A. M., Büyükbeşe, T. ve Erşahan, B. (2012). ‘‘Kahramanmaraş’ta Girişimcilik ve Yenilikçilik.’’ *II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyum’ u, Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.*
- Balaban, Ö. ve Özdemir, Y. (2008). ‘‘Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Üzerine Etkisi: Sakarya Üniversitesi İİBF Örneği’’, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı: 3 s: 133.
- Bayrakdar, S. (2011). " Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi " , *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sayı: 1, 245-264.
- Bilge, H. ve Bal, V. (2012), " Girişimcilik Eğilimi: Celal Bayar Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma ", *SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 16, s: 131-148.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizleri: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*, Ankara, Siyasal Kitabevi.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. (2011). *Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler* Ankara, Detay Yay.
- Bozkurt, Ö. ve Erdurur, K. (2013).‘‘Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma’’. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı:8, 57-78.
- Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları*. (9.Baskı), İstanbul, Öz Eğitim Yayınlan.
- Cansız, E. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Çağlar, S., (2006). ‘ ‘İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İşledikleri Disiplin Suçları ve Aldıkları Disiplin Cezaları.’’, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya,
- Çelik, O. (2014). *Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın

- Çelik, O., (2014). *Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çermik, F. ve Şahin, İ. (2015). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi." *Curr Res Edu, Cilt: 1, Sayı: 2, s: 76-88*.
- Çetin, B. (2015). *Öğrenme Stillerine Göre Öğrencilerdeki Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi*, Kırıkkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi) Kırıkkale
- Çetindamar, D. (2011). *Türkiye’de Girişimcilik*, İstanbul, Türk sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Alparslan, A. M., (2013). "Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı: 8, s:7-28.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., ve Alparslan, A. M. (2013). "Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri" *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, s: 7.
- Demirel, Ö. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö., (2017). *Eğitimde Program Geliştirme, Kuramdan Uygulamaya*, Ankara, Pegem Akademi.
- Demireli, C., Uluköy, M., Kahya, V., Demirağ, F., (2014). " Farklı Öğrenim Düzeyindeki Öğrencilerin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması ", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 9, s: 3.
- Demolins, E. (2015). *Anglo Saksonların Üstünlük Sebepleri Nelerdir?* (Çev. Bahri Ata), Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deveci, H. (2015) *Çocuklara Girişimcilik Kazandırma Sosyal Bilgilerin Rolü*, Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilmaç, Y. (2008). *Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- Doğanay, A. (2016). *Sosyal Bilgiler Eğitiminde Eleştirel Düşünme*, Dursun Dilek (Ed.), *Sosyal Bilgiler Eğitimi* (s. 417-434). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ekiz, D., (2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Erdem, F. (2001). “ Girişimcilikte Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişkisine Kültürel Bakış”, *Akdeniz Üniversitesi Yayınları, Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:2, 2001, 48.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde Program Değerlendirme*. 3. Baskı. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Fidan, Y. ve Çiftçi, S. (2010). “Farklı Fakültelerdeki İşletme Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakışları.” *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 4, s: 58-73.
- Girgin, Y. (2011). *Cumhuriyet Dönemi (1929-1930, 1949,1981) Ortaokul Türkçe Öğretimi Programlarının İçerik, Genel ve Özel Amaçlarıyla Karşılaştırmalı Gelişim Düzeyi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın,
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş* (2. b.). (A. Ersoy, ve P. Yalçınoglu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gömlüksiz, M. N. ve Kan, A. Ü., (2009). " Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin Belirlenmesi ", *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, s: 39-49.
- Graevenitz, G. V., Harhoff, D. ve Weber, R. (2010). *The Effects of Entrepreneurship Education*, *Journal of Economic Behavior and Organization*, 76 (1), 90-112.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin Düşünme Becerilerini Geliştirme. dergipark.ulakbim.gov.tr/tubar/article/viewFile. adresinden, 03/09/2019 tarihinde erişilmiştir.
- Gürel E., Levent, A., Roberto, D., (2010., “*Tourism Students’ Entrepreneurial Intentions*”, *Annals of Tourism Research*, 37/3, s: 646-669.
- Hattab, H. W., (2014). *Impact Of Entrepreneurship Education On Entrepreneurial Intentions Of University Students in Egypt*. *The Journal of Entrepreneurship*, Cilt: 1, Sayı: 23, s: 1-18.

- İbicioğlu, H., Taş, S., Özmen, H. İ., (2010). “Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama”, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, s: 60-61.
- İn, N. (2015). *1968-2012 yılları arasında 4. ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kitaplarında Yer Alan Girişimcilik Becerilerinin İçerik Analizi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İpçioğlu, İ., Taşer, A. (2009). “İşletme Bölümlerinde Verilen Eğitimin Girişimci Adayı Öğrenciler Üzerindeki Etkileri,” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı. 10, s: 13-25.
- İşcan, Ö.F. ve Kaygın, E. (2011). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:2,: 443-462.
- Karabulut, T., (2009), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 26, s: 331-356.
- Kaya, A. (2007). *Bilişim ve İletişim Işığında Girişimcilik ve Kobi Yönetimi*, Konya: Eğitim Kitabevi.
- Kaygın, E. ve Güven, B. (2013). *Güçlü Kadınlar: Türkiye’de Kadının Girişimciliği*, İstanbul: Çatı Akademi.
- Keleş, H. N., Kırıl Özkan, T., Doğaner, M. ve Altunoğlu, A. E. (2012). “Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, Sayı:9, s: 107-118.
- Korkmaz O., (2012), *"Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği"*,
- Kümbetoğlu, B. (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, İstanbul, Bağlam Yayıncılık.
- Maya, İ. Ç., Uzman, E. ve Işık, H. (2012). “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordaması”, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı: 7, s: 23-48.
- MEB (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı mufredat.meb.gov.tr

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). *Talim ve Terbiye Kurulu Bakanlığı, (2017). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6.-7. Sınıflar) Öğretim Programı*, Ankara, Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.

MEB, (2018), 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar Sosyal Bilgiler Öğretim Programı.

Mutluer, C. (2013), "Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği)", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume* Sayı 8, s:355-362,

Mutluer, C., (2013). "Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği)", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume* Sayı 8, s: 355-362.

Negiz, N., (2009), "Girişimcilik Özellikleri Ve Tipleri Açısından Cinsiyet Farklılıkları Süleyman Demirel Üniversitesi İktisat İdari Bilimler Fakültesi", Uluslararası-Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları Kongresi, Sakarya.

Neuman, W. L. (2012). "Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar," (Cilt I-II). (S. Özge, Çev.) İstanbul: Yayın Odası.

Özdevecioğlu, M. ve Cingöz, A. (2009). "Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve," *Erciyes Ün., İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Sayı: 32, s: 81-95.

Öztürk, C. (Ed.), (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, Ankara, Pegem Akademi.

Öztürk, C. ve Deveci, H. (2011). "Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi." C. Öztürk (Ed.), *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programları* (s. 1-41). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.

Polat, S. vd. (2015), " İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Girişimcilik Kazanımı Açısından Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi ", *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 62, s: 455-470.

Raposo, M., Paço D. A. (2011). "Entrepreneurship Education: Relationship Between Education And Entrepreneurial Activity," *Psicothema*, s: 454.

Safran, M. (2008). "Eğitim Sistemi İçinde Öğretmenin Yeri," *Milli Eğitim*, Sayı: 137, s: 80.

- Salik, N. (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kafkas Üniversitesi Örneği, Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kars.
- Smith, K. and Petersen, J. L (2011). What is Educational Entrepreneurship?. F. M. Hess (Ed.) Educational Entrepreneurship (s:21-45). Cambridge, Massachusetts: Harvard Education Press.
- Soylu, A., Şenel, D., Kalfa, V. R., Kocaalan, M. L. (2015). “Girişimcilik Eğitimlerinin Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerine Olan Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Pamukkale Üniversitesi Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği” *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 7, s: 311-335.
- Sözen, E. ve Ada, S. (2018). “2005 ve 2018 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının (SBDÖP) Karşılaştırılması.” *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi* [Anatolian Journal of Educational Leadership And Instruction] 2018– 6(1), 53-71.
- Şahin, E., (2019), *Sosyal Bilgiler 5. Sınıf Ders Kitabı*, Anadol Yayıncılık, Ankara.
- Tay, B. (2017). “2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının karşılaştırması.” *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8 (27), 461-487.
- Top, S., (2006). *Girişimcilik Keşif Süreci*, İstanbul, Beta Basım.
- Tunç, B. (2007). *İşletmelerde Yaratıcılık Yenilikçilik Girişimcilik Yönetimi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Tutar, H. ve Altınkaynak F. (2014). *Girişimcilik*, Ankara, Detay Yayıncılık,.
- Uygun, K. ve Er, A. R. (2016). “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi,” *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 11, s: 136.
- Varış, F. (2005). *Eğitimde Program Geliştirme Teori Ve Teknikler*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Yazıcı, O. (2014). *Ortaokul Yöneticilerinin Girişimcilik Yeterlilik Düzeyleri*, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yeditepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yelkikalan, N. (2007). “ 21. Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zeka” *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, Sayı:2, s: 41-42.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6.b.). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. S., ve Günel Ö. D. (2011). "Üniversite Eğitimi Girişimcilik: Bireyleri Girişimciliğe Yönlendiren Etkenler Üzerinde Bir Araştırma", *Akademik Barış Dergisi*, Sayı: 26, s: 1-19.
- Yılmaz, E., Sünbül, A. M., (2009). "Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi" *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 21, s: 201.
- Yılmaz, F. G., Bayraktar, H., Özden M. K., Akpınar, M., Evin, Ö., (2018), *Sosyal Bilgiler Ders Kitabı 6*, Erol Yüksel, Mehmet Ali Kapar, Murat Akpınar, (Ed.) MEB Yayınları, Ankara.
- Yılmaz, M., Kuru, H., Kaplan, F., Yıldırım, C., (2019) *Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı*, MEB Yayınları, İzmir.
- Yurtseven, R. ve Ergün, M., (2015). "İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri," *International Journal of Social Science Research*, Cilt: 7, Sayı: 1, s: 118-140.
- Yüksel, S. (2000). "Milli Eğitim Bakanlığındaki Program Geliştirme Çalışmalarının Değerlendirilmesi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Ankara, Pegem Yayıncılık.

EKLER

Ek 1: Görüşme Formu Soruları

Değerli Katılımcı,

Bu görüşme formu, yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda (2018) yer alan girişimcilik becerilerine yönelik görüşlerinizi almak için hazırlanmıştır. Bu görüşme formundan elde edilecek bulgular akademik bir çalışma için kullanılacaktır. Kişisel bilgileriniz kesinlikle başkaları ile paylaşılmayacaktır. Değerli zamanınızı ayırarak sorulara içtenlikle cevap verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Araştırmacı:

Saadet BUDAK

Cinsiyet : Erkek () Kız ()

Kıdeminiz : 1 -5 yıl () 6-10 yıl () 11 yıl ve üzeri ()

Yaşınız : 25-30 () 31-35 () 35 ve üzeri ()

Okuttuğunuz Sınıf: 5. () 6. () 7. ()

GÖRÜŞME FORMU SORULARI

YENİLENEN SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA (2018) YER ALAN GİRİŞİMCİLİK BECERİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Soru 1) Kendinizi girişimci bir birey olarak görüyor musunuz, sizce girişimci bireylerde ne gibi özellikler olmalıdır?

Soru 2) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinlikler öğretmenlerin bilgi ve becerileri ile uyumlu hazırlanmış mıdır? Açıklayınız.

Soru 3) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimcilikle ilgili kazanımlar sizce yeterli midir? Nedenleri ile açıkla mısınız?

Soru 4) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda (2018) yer alan girişimcilik becerilerine yönelik etkinliklerin öğrencileri içsel motive edip, onların derse katılımları üzerinde etkili olduğunu düşünüyor musunuz? Nedenleri ile açıkla mısınız?

Soru 5) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı' nda (2018) yer alan girişimcilik kazanımlarının, öğrencilere fırsat eşitliği sağladığını düşünüyor musunuz? Açıklayınız?

Soru 6) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında öngörülen ölçme değerlendirme tekniklerinin, öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçebilecek nitelikte olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

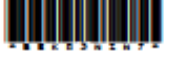
Soru 7) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın, girişimcilik becerilerini, öğrencilerin günlük yaşantıları ile destekleyip bu becerilerin kalıcılığını sağladığını düşünüyor musunuz? Nedenleri ile açıkla mısınız?

Soru 8) Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında yer alan girişimcilik etkinlikleri, farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanımına uygun etkinlikler midir? Açıklayınız.

Soru 9) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimcilik becerilerinin, öğrencilerin kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun mesleği seçebilmelerine yönelik yeterli katkı sunduğunu düşünüyor musunuz? Açıklayınız.

Soru 10) Milli Eğitim Bakanlığının “Okul Dışarıda ” projesi kapsamında, yaşadığınız çevrede öğrencilerinizin girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik ne gibi etkinlikler gerçekleştirebilirsiniz? Açıklayınız.

Ek 2: Tez Görüşme Formu Uygulama İzin Yazısı
Evrak Tarih ve Sayısı: 08/11/2019-E.24613

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 28814003-302.08.01
Konu : Saadet BUDAK'ın Uygulama İzni

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Adana Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün "Saadet BUDAK'ın Uygulama İzni" konulu 30/10/2019 tarih ve 21307503 sayılı ekte gönderilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Faruk KAYA
Rektör Yardımcısı

Mevcut Elektronik İmzalar

FARUK KAYA (Rektörlük - Rektör Yardımcısı) 08/11/2019 08:57

Adres: Erzurum yolu üzeri 4. km Rektörlük Kampüsü Merkez/AĞRI
Telefon: 04722159863 Faks: 04722151182
e-Posta: gensak@agri.edu.tr Elektronik Ağ: gensakrektarlik.agri.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Zeynep ÖNER
Unvanı: Gelen Evrak Sorumlusu
Dahili No: 6174

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalıdır.

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98258552-604.01.01-E.21307503
Konu : Saadet Budak'ın Uygulama İzni.

30.10.2019

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: a) Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü'nün 11/09/2019 tarih ve 19837 sayılı yazımız.
b) Müdürlük Makamı'nın 13.10.2019 tarih ve 19786640 sayılı yazısı.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Saadet Budak' ın hazırladığı "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkinliğinin Belirlenmesi" konulu tez uygulama çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı Seyhan ilçesinde bulunan ortaokullarda yapmak istediği ile ilgili (b) olur ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Veysel DURGUN
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Ek:
- Onay Örneği (1 Sayfa)

01 Kasım 2019

Tunçay SAĞIR
Memur

Adres:
Elektronik Ağ: <http://adana.meb.gov.tr>
e-posta: ayg01@meb.gov.tr

Bilgi için: AYLIN SCHREGLMANN - Bilgisayar İşletmeni
Tel: 0 (322) 200 91 82
Faks: 0 (322) 200 91 82

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a224-9cb0-31a2-821a-36e9 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98258552-604.01.01-E.19786640
Konu : Saadet Budak 'ın Tez Uygulaması

13.10.2019

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı
11/09/2019 tarih ve 19837 sayılı kayda alınan yazısı.

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Saadet Budak' ın hazırladığı "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkinliğinin Belirlenmesi" başlıklı araştırma çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı yazı ekindeki listede belirtilen okullarda uygulamak istediği ile ilgili ilgi yazı ekte sunulmuştur.

Söz konusu uygulama çalışmasının, Müdürlüğümüze bağlı belirtilen kurumda 2019/2020 eğitim-öğretim yılında, eğitim-öğretimin aksatılmasına mahal vermeden gönüllülük esasına göre veli izin belgelerinin toplatılarak okul müdürlükleri tarafından muhafazasından sonra yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Kazım BARAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
13.10.2019

Veysel DURGUN
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

Adres: İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Elektronik Adı:
e-posta: argso1@meb.gov.tr

Bilgi için:
Tel: 0 (322) 458 83 71
Faks: 0 (322) 600 16 66

Bu evrak güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 52a1-91ca-3b72-b59e-fabe kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Saadet BUDAK
Doğum Yeri ve Tarihi	MADEN- 12/02/1980
Eğitim Durumu	
Lisansa Öğrenimi	Uşak Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce (Temel Düzeyde)
Bilimsel Faaliyetler	Tubitak Projeleri eTwining Projeleri
İş Deneyimi	
Stajlar	MEB' e bağlı okullar
Projeler	“Suçtan Uzaklaş Sevgiyle Kucaklaş” Avrupa Birliği ERASMUS Projesi (Onaylanmıştır.)
Çalıştığı Kurumlar	MEB
İletişim	
E-posta Adresi	saadetbudak23@gmail.com
Yüksek Lisans Mezuniyet Tarihi	